

BORIS REA

Hulgimüügisaad

Aritmeetika

III KLASSILE
I VIHK

RK

„PEDAGOOGILINE KIRJANDUS“ • 1947

11829

A-16473

BORIS REA

RKK ~~714~~ Tallinna Raamatu
Hulgimüügibaas

ARITMEETIKA

III KLASSILE

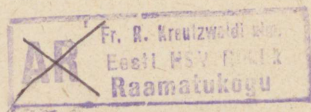
I VIHK

RK

„PEDAGOOGILINE KIRJANDUS“

TALLINN 1947

1189
1320

~~5125~~

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU

1937

Kordamine.

1. Liitmine ja lahutamine 100 piiris.

1. Nõo keskkooli I klassis on 43 õpilast, teises klassis 38 õpilast. Mitu õpilast on kahes klassis kokku?

2. Raamatus on 167 lehekülge. Anto luges läbi 75 lehekülge. Arvutan.

3. Vasula kooli III klassis on 14 poissi ja 21 tüdrukut. Mitme võrra on poisse vähem kui tüdrukuid? Mitu õpilast on kokku III klassis?

4. Kadri oli 37 pähklit, Maiel aga 49. Arvutan.

5. Uhiskaupluses oli 100 kg soola. Sellest müüdi ühel päeval 13 kg, teisel päeval 18 kg. Mitu kg soola jäi siis järele?

6.	$23+7$	$47+5$	$3+49$	$50-4$	$34-7$
	$41+9$	$36+7$	$7+65$	$30-7$	$53-4$
	$62+8$	$84+9$	$2+89$	$70-8$	$41-3$
	$46+4$	$56+8$	$8+58$	$60-3$	$66-8$
	$54+6$	$68+4$	$4+79$	$90-5$	$95-7$

7. Koostan ülesandeid harjutuse nr. 6 arvudega.

8.	$90+10$	$40+26$	$36+21$	$39+11$	$68+23$
	$30+50$	$17+60$	$54+33$	$46+24$	$75+18$
	$60+20$	$20+47$	$72+25$	$17+63$	$26+45$
	$60+30$	$60+18$	$31+68$	$14+56$	$33+29$
	$70+20$	$13+70$	$67+12$	$58+22$	$59+18$

9.	100—30	37—17	30—15	49—18	42—26
	90—40	76—16	70—12	69—22	33—15
	40—30	87—57	50—34	86—33	77—49
	40—20	64—34	80—47	79—52	86—38
	70—50	98—68	90—68	95—62	94—27

10.	15+17+ 5	52+ 2—25	24+46—18
	23+ 7+18	34— 4—15	60—27+35
	34—12— 6	68— 8+30	39+14+23
	17+23+ 4	45+20— 5	86—52+ 7
	58—15— 2	70—25— 4	83—44— 8

2. Sadade liitmine ja lahutamine 1000 piiris.

11. Vabrik valmistas jaanuaris 200 atra, veebruaris 300 ja märtsis 400 atra. Mitu atra valmistas vabrik kolme kuuga?

12. Tööline ostis oma korteri jaoks kapi ja voodi. Kapp maksis 500 rubla, voodi 300 rubla. Arvutan.

13. Turist sõitis raudteel 600 km, laevaga 150 km. Mitu kilomeetrit sõitis turist kokku?

14. Tööline andis kuu-töötasust riigile laenuks 80 rubla, endale jäi tal veel 700 rubla. Kui suur oli ta töötasu kuus?

15.	200+200	600—100	200+700	300+400
	300+400	500—300	300—100	400+600
	100+800	900—600	700+300	1000—200
	500+400	700—500	600—400	100+900
	600+300	800—700	1000—300	800+200

16.	$200 + 400 + 100$	$200 + \dots = 500$	$\dots + 300 = 700$
	$300 + 300 + 200$	$800 + \dots = 900$	$\dots + 400 = 500$
	$100 + 600 + 200$	$500 + \dots = 800$	$\dots - 200 = 500$
	$200 + 300 + 400$	$900 - \dots = 600$	$\dots - 400 = 100$
	$400 + 300 + 200$	$700 - \dots = 300$	$\dots + 500 = 600$

17. Liidan sadasid kolmekaupa nii, et summa oleks ikka 1000.

Näidis: $100 + 200 + 700 = 1000$.

18. Korstna ehitamiseks kulub 700 telliskivi. Kohale on veetud 300 telliskivi. Mitu telliskivi tuleb veel vedada?

19. Tarbijate kooperatiivil oli laos 1000 kg kartuleid. Uhel päeval müüdi 300 kg, teisel 500 kg ja ülejäänud kartulid kolmandal päeval. Mitu kg kartuleid müüdi kolmandal päeval?

20. Telliskivid olid laotud nelja virna, igas virnas oli 1000 kivi. Esimesest võeti ära 200, teisest 400, kolmandast 300, neljandast 600 kivi. Mitu kivi jäi igasse virna?

3. Korrutamistabeli kordamine.

21.	$3 \cdot 5$	$5 \cdot 7$	$5 \cdot 8$	$6 \cdot 9$	$2 \cdot 6$	$4 \cdot 5$	$6 \cdot 5$
	$4 \cdot 6$	$6 \cdot 3$	$6 \cdot 7$	$8 \cdot 7$	$4 \cdot 6$	$7 \cdot 9$	$3 \cdot 5$
	$3 \cdot 4$	$4 \cdot 8$	$4 \cdot 6$	$9 \cdot 9$	$2 \cdot 7$	$5 \cdot 5$	$3 \cdot 6$
	$4 \cdot 7$	$5 \cdot 9$	$8 \cdot 2$	$7 \cdot 6$	$7 \cdot 7$	$6 \cdot 8$	$8 \cdot 5$
	$3 \cdot 8$	$4 \cdot 9$	$7 \cdot 5$	$9 \cdot 4$	$2 \cdot 9$	$9 \cdot 5$	$6 \cdot 6$
22.	$2 \cdot 8$	$3 \cdot 9$	$7 \cdot 3$	$8 \cdot 9$	$9 \cdot 5$	$5 \cdot 5$	$6 \cdot 9$
	$3 \cdot 7$	$3 \cdot 8$	$7 \cdot 8$	$9 \cdot 8$	$8 \cdot 4$	$6 \cdot 6$	$7 \cdot 9$
	$5 \cdot 6$	$4 \cdot 3$	$6 \cdot 8$	$7 \cdot 6$	$7 \cdot 7$	$7 \cdot 7$	$9 \cdot 4$
	$8 \cdot 4$	$7 \cdot 4$	$8 \cdot 8$	$8 \cdot 7$	$8 \cdot 8$	$8 \cdot 8$	$8 \cdot 6$
	$2 \cdot 7$	$4 \cdot 4$	$9 \cdot 7$	$9 \cdot 6$	$6 \cdot 6$	$9 \cdot 9$	$9 \cdot 3$

23. Korrutan 6-ga arvud 1-st kuni 10-ni.
 24. Korrutan 7-ga kõik arvud 1-st kuni 10-ni.
 25. Korrutan 8 kõigi arvudega 1-st kuni 10-ni.
 26. Korrutan 9 kõigi arvudega 1-st kuni 10-ni.

27. Missugust arvu tuleb korrutada 4-ga, et saada 28?
 Panen tühjale kohale puuduva arvu!

$$4 \cdot \dots = 28$$

$$4 \cdot \dots = 36$$

$$3 \cdot \dots = 24$$

$$6 \cdot \dots = 48$$

$$5 \cdot \dots = 35$$

$$7 \cdot \dots = 63$$

28. Missuguse arvuga tuleb korrutada 7, et saada 28?
 Panen tühjale kohale puuduva arvu!

$$\dots \cdot 7 = 28$$

$$\dots \cdot 8 = 32$$

$$\dots \cdot 9 = 27$$

$$\dots \cdot 6 = 36$$

$$\dots \cdot 8 = 40$$

$$\dots \cdot 9 = 63$$

4. Korrutamine ja jagamine 100 piires.

29. Mitu kopikat maksab 6 (8; 10; 12) pliiatsit, kui üks pliiats maksab 6 kopikat?

30. Vihik maksab 18 kopikat. Mitu kopikat maksab 2 (3; 4; 5) vihikut?

31. Kummi maksab 8 kopikat. Kui palju maksab tosin kummid? Palju maksab pool tosinat?

32. Tööline teenib päevas 15 rubla. Ta töötas 16 päeva. Arvutan!

33. $3 \cdot 20$ $2 \cdot 12$ $3 \cdot 16$ $4 \cdot 22$ $5 \cdot 13$
 $2 \cdot 40$ $2 \cdot 23$ $3 \cdot 32$ $4 \cdot 14$ $5 \cdot 15$
 $4 \cdot 20$ $2 \cdot 36$ $3 \cdot 29$ $4 \cdot 17$ $5 \cdot 19$
 $3 \cdot 30$ $2 \cdot 27$ $3 \cdot 18$ $4 \cdot 24$ $5 \cdot 16$
 $2 \cdot 50$ $2 \cdot 47$ $3 \cdot 31$ $4 \cdot 13$ $5 \cdot 12$

34. $6 \cdot 12$ $7 \cdot 11$ $8 \cdot 11$ $2 \cdot 16$ $5 \cdot 17$
 $6 \cdot 16$ $7 \cdot 13$ $8 \cdot 10$ $3 \cdot 27$ $2 \cdot 39$
 $6 \cdot 14$ $6 \cdot 14$ $8 \cdot 12$ $4 \cdot 16$ $3 \cdot 18$
 $6 \cdot 13$ $7 \cdot 12$ $9 \cdot 10$ $5 \cdot 18$ $4 \cdot 18$
 $6 \cdot 15$ $7 \cdot 10$ $9 \cdot 11$ $3 \cdot 19$ $2 \cdot 38$

35. $28 \cdot 3$ $12 \cdot 5$ $17 \cdot 4$ $13 \cdot 7$ $12 \cdot 6$
 $32 \cdot 3$ $15 \cdot 5$ $14 \cdot 4$ $12 \cdot 8$ $11 \cdot 8$
 $19 \cdot 3$ $18 \cdot 5$ $24 \cdot 4$ $14 \cdot 6$ $13 \cdot 6$
 $33 \cdot 3$ $13 \cdot 5$ $16 \cdot 4$ $14 \cdot 7$ $17 \cdot 4$

36. Koostan ülesandeid 35-nda harjutuse arvudega.

37. $3 \cdot 30 + 5$ $4 \cdot 14 - 30$ $15 \cdot 30 + 30$
 $2 \cdot 20 + 18$ $8 \cdot 12 - 42$ $17 \cdot 4 - 28$
 $4 \cdot 15 + 36$ $3 \cdot 27 - 15$ $13 \cdot 5 + 35$
 $6 \cdot 12 + 25$ $5 \cdot 16 - 38$ $16 \cdot 6 - 58$
 $7 \cdot 11 + 13$ $9 \cdot 11 - 64$ $18 \cdot 3 + 17$

38. Karbis oli 86 sulge. Neist pandi osa teise karpi, nii et kummaski karbis oli ühepalju. Mitu sulge oli kummaski karbis?

39. Võimlas oli 63 õpilast. Õpetaja jagas nad kolme ühesuurusesse rühma. Mitu õpilast oli igas rühmas?

40. Mitu sullepead saab osta 24 (30; 42; 66; 72) kopika eest, kui sullepea maksab 6 kopikat?

41. Kapis on viiel riiulil 85 raamatut, igal riiulil ühepalju. Mitu raamatut on igal riiulil?

42. 32 õuna jagati võrdselt neljale lapsele. Mitu õuna sai iga laps?

43. $24 : 3$ $24 : 8$ $28 : 7$ $20 : 6$ $30 : 8$
 $35 : 5$ $18 : 9$ $54 : 9$ $25 : 4$ $40 : 9$
 $20 : 4$ $21 : 7$ $30 : 6$ $32 : 5$ $45 : 7$
 $36 : 6$ $28 : 4$ $42 : 7$ $17 : 3$ $29 : 4$
 $48 : 6$ $48 : 8$ $63 : 9$ $24 : 7$ $52 : 9$

44. $60 : 5$ $84 : 7$ $95 : 5$ $66 : 3$ $72 : 6$
 $45 : 3$ $72 : 4$ $64 : 4$ $96 : 3$ $96 : 8$
 $84 : 4$ $90 : 6$ $38 : 2$ $75 : 5$ $81 : 7$
 $72 : 6$ $42 : 3$ $85 : 5$ $92 : 2$ $78 : 2$
 $69 : 3$ $96 : 8$ $74 : 2$ $100 : 4$ $96 : 6$

45. $37 : 2$ $83 : 4$ $78 : 7$ $68 : 6$ $100 : 5$
 $61 : 2$ $57 : 4$ $59 : 5$ $92 : 3$ $100 : 6$
 $38 : 3$ $26 : 8$ $50 : 4$ $75 : 6$ $100 : 7$
 $50 : 3$ $61 : 8$ $89 : 8$ $86 : 7$ $100 : 8$
 $69 : 5$ $70 : 6$ $96 : 7$ $99 : 8$ $100 : 9$

46. Jagan 6-ga järgmised arvud: 36; 45; 63; 74; 82; 97.

47. Mis arv on 54-st 6 korda väiksem?

48. $32 : 4 + 18$ $80 : 4 + 18$ $92 : 2 - 46$
 $72 : 2 - 15$ $36 : 3 + 34$ $84 : 6 + 69$
 $96 : 3 - 5$ $93 : 3 - 15$ $65 : 5 + 19$
 $64 : 4 - 7$ $76 : 4 + 11$ $78 : 2 - 27$

5. Mitu korda mahub üks arv teisesse.

49. Särgi õmblemiseks kulub 2 m riidet. Mitu särki saab õmmelda 12-st (30-st, 52-st, 68-st) meetrist riidest?

50. Mitu tinasõdurit saab Rein osta 84 kopika eest, kui üks tinasõdur maksab 12 kopikat?

51. Kilo marju maksab 13 rubla. Mitu kilo marju saab osta 39 (52; 65; 91) rubla eest?

52. Mitu korda mahub 11 55-sse? 12 96-sse? 14 84-sse? 16 80-sse?

Juhis: Mõtlen, mitu korda pean võtma 11, et saada 55; $5 \cdot 11 = 55$. Seega mahub 11 55-sse 5 korda.

Kirjutatakse nii: $55 : 11 = 5$.

53.	65 : 11	28 : 14	39 : 13	60 : 12
	48 : 12	54 : 18	45 : 15	88 : 22
	60 : 15	54 : 27	68 : 17	91 : 13
	48 : 24	99 : 33	95 : 19	92 : 23
	32 : 16	78 : 26	84 : 21	96 : 24

54.	59 : 15	60 : 28	82 : 30	80 : 13
	60 : 13	63 : 14	96 : 20	79 : 11
	30 : 11	55 : 16	74 : 25	95 : 15
	35 : 24	73 : 32	89 : 18	100 : 18
	40 : 12	73 : 18	95 : 32	98 : 12

55.	52 : 13 + 86	48 : 16 + 56	82 : 2 — 30
	80 : 16 + 30	82 : 41 + 25	96 : 4 — 13
	77 : 11 + 43	64 : 16 + 47	75 : 3 — 24
	75 : 15 + 95	95 : 19 + 58	86 : 6 — 12
	60 : 12 + 75	78 : 26 + 69	100 : 4 — 25

6. Kolmekohaliste arvude liitmine ühekohalistega ja ühekohaliste arvude lahutamine kolmekohalistest.

56. Peetril oli hoiukarbis 214 kopikat. Ta pani sinna veel 5 kopikat. Mitu kopikat on nüüd hoiukarbis?

57. Kooli ilmus sügisel 412 õpilast. Nädala jooksul tuli juurde veel 6 õpilast. Mitu õpilast on nüüd koolis?

58. Raamatukogus oli 724 raamatut. Sinna osteti juurde 8 raamatut. Mitu raamatut on nüüd raamatukogus?

59. Aias kasvas 145 õunapuud. Külm võttis 4 õunapuud ära. Mitu õunapuud jäi järele?

60. Liisil oli 3 rbl. 84 kopikat. Ta kulutas ära 8 kopikat. Mitu kopikat jäi tal järele?

61. Üks nõör on 364 sm pikk, teine aga 7 sm lühem. Kui pikk on teine nõör?

62.	$100+8$	$310+6$	$145+5$	$118+4$	$395+9$
	$200+3$	$240+5$	$317+3$	$436+5$	$298+6$
	$600+7$	$670+8$	$582+8$	$374+8$	$599+4$
	$700+9$	$530+4$	$773+7$	$826+7$	$798+8$
	$800+6$	$950+7$	$944+6$	$674+9$	$696+7$

63.	$318-4$	$107-7$	$150-5$	$114-6$	$502-5$
	$237-3$	$574-4$	$330-4$	$432-5$	$403-7$
	$459-9$	$683-3$	$520-7$	$763-7$	$601-6$
	$728-5$	$209-9$	$490-6$	$841-4$	$702-8$
	$939-6$	$956-6$	$780-9$	$675-8$	$904-9$

64. Liidan iga allpool antud arvuga 5 ja saadud arvu kirjutan antud arvu alla:

Antud arvud: 516 625 128 349 498 687 818

Saadud arvud: 521 ... ..

65. Panen tühjale kohale puuduva arvu.

$$196 + \dots = 200$$

$$195 - \dots = 190$$

$$498 + \dots = 500$$

$$378 - \dots = 371$$

$$697 + \dots = 700$$

$$524 - \dots = 516$$

$$393 + \dots = 400$$

$$703 - \dots = 698$$

7. Kolmekohaliste arvude liitmine kahekohalistega ja kahekohaliste arvude lahutamine kolmekohalistest.

66. Pioneeride laagris oli 300 pioneeri. Järgmisel päeval tuli 24 pioneeri juurde. Mitu pioneeri oli nüüd laagris?

67. Meiereis oli 500 l piima. Sinna toodi veel 76 l piima. Mitu liitrit piima oli nüüd meiereis?

68. Uhissöökla ühes saalis oli 90 istet, teises aga 110 istet. Mitu istet oli kokku kahes saalis?

69. Ühes kartulikuujas on 110, teises 70 vakka kartuleid. Mitu vakka kartuleid on kahes kuujas kokku?

70. Aiast saadi 180 kg suviõunu ja 50 kg sügisõunu. Mitu kg õunu saadi kokku?

71. Ühest aiast saadi 214 kg, teisest — 86 kg peete. Mitu kg peete saadi kahest aiast kokku?

72. Fašistid olid purustanud linnas hulk maju, terveks oli jäänud 127 maja. Aasta jooksul taastati 35 maja. Mitu maja oli nüüd linnas?

73. Kalamehed püüdsid 245 kg särgi ja 30 kg koha. Mitu kg kala püüdsid nad kokku? Mitme kg võrra oli koha vähem kui särgi?

74.	100 + 60	200 + 84	140 + 60	410 + 70
	200 + 40	500 + 76	270 + 30	330 + 50
	600 + 70	400 + 32	460 + 40	620 + 40
	400 + 20	800 + 91	710 + 90	760 + 30
	700 + 80	700 + 23	820 + 80	810 + 70
75.	260 + 50	304 + 96	185 + 15	245 + 45
	180 + 40	602 + 98	356 + 44	312 + 38
	570 + 60	807 + 93	522 + 78	566 + 15
	360 + 80	406 + 94	733 + 67	727 + 28
	780 + 70	503 + 97	948 + 52	843 + 38

76.	283+60	457+46	574+77	388+53
	668+90	740+79	768+73	444+77
	747+80	365+45	875+58	547+86
	280+78	194+28	686+49	729+92
	650+81	295+68	295+68	898+66

J u h i s : 283+60 arvutan järgmiselt: esiteks arvutan $83+60=143$ ja siis $200+143=343$. 457+46 arvutan järgmiselt: esiteks arvutan $457+6=463$; siis $463+40=503$.

77. Tööline sai töötasu 265 rbl. Sellest kulutas ta kingade ostmiseks 65 rbl. Arvutan.

78. Aedvilja müügist saadi 974 rbl. Sellest kulutati aiatööriistade ostuks 40 rubla. Mitu rubla jäi järele?

79. Taimelavas oli 400 tomatitaime. Neist istutati peenralt 70 taime. Arvutan.

80. ENSV Ulemnõukogu valimistel oli ühes valimisjaoskonnas 589 valijat, teises 37 valijat vähem. Mitu valijat oli teises jaoskonnas?

81. Kolmes klassis on kokku 120 õpilast. Ühes on 35, teises 28 õpilast. Mitu õpilast on kolmandas klassis?

82. Kahe arvu summa on 310. Üks arvudest on 70. Kui suur on teine arv?

83. Tallinnast Tartu on 191 km, Tallinnast Tapani 77 km. Mitu kilomeetrit on Tapalt Tartuni?

84.	450—50	450—40	200—30	300—94
	390—90	375—50	400—60	600—72
	565—65	774—40	600—80	200—47
	260—60	438—30	900—40	800—83
	870—70	845—25	800—70	100—75

85.	288—26	376—53	470—28	485—28
	485—53	569—44	580—44	644—16
	685—35	855—22	660—53	883—27
	795—74	627—14	770—62	782—35
	978—66	438—13	840—19	956—19

Juhis: 288—26 leian nii: esiteks lahutan 88-st 26 (88—26=62), siis liidan jäägiga 200 (200+62=262), nii siis: 288—26=262. 470—28 arvutan samuti: 70—28=42; 400+42=442.

86.	310—30	247—60	427—34	630—73
	130—40	322—50	134—56	260—82
	640—60	505—40	539—48	410—34
	850—70	438—80	641—73	920—56
	460—80	763—90	916—25	740—67

Juhis: Arvutuse 310—30 teen nii: 310—10=300 ja 300—20=280; 247—60 arvutus: 247—47=200 ja 200—13=187; 427—34 arvutamise: 427—27=400 ja 400—7=393.

87. Täiendan tabelis antud arvud 1000-ni:

920	946	971	954	912	933	969	983	927
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Näidis: $920 + 80 = 1000$.

88. Isa andis Villule rohukitkumise eest aias ühel päeval 2 rubla 15 kop. ja teisel päeval 70 kop. rohkem kui esimesel päeval. Kui palju raha sai Villu?

89. Selle rahaga läks Villu kauplusesse ja ostis 18 kopika eest sulgi ja 36 kopika eest pliiatseid. Kui palju raha jäi tal järele?

90. Seletus: Neid arve, mida liidame, nimetame **liidetavaiks**; liitmisel saadud arvu aga **summaks**.

$$25 + 5 = 30.$$

$$\text{liidetav} + \text{liidetav} = \text{summa}.$$

Kui summast lahutame ühe liidetava, siis leiame teise liidetava.

$$30 - 5 = 25 \quad \text{või} \quad 30 - 25 = 5.$$

91. Kahe arvu summa on 300. Üks liidetav on 45. Kui suur on teine liidetav.

92. Panen kolme punkti asemele puuduva arvu.

Liidetav:	215	27	...	...	34	45
Liidetav:	30	116	35	67	...	...
Summa:	...	...	160	280	700	520

93. Seletus: Seda arvu, millest lahutame teise arvu, nimetame **vähendatavaks**, kuna seda arvu, mille lahutame, nimetame **lahutatavaks**; lahutamisel saadud arvu nimetame **vaheks**.

$$37 - 12 = 25$$

$$\text{vähendatav} - \text{lahutatav} = \text{vahe}$$

Kui vähendatavast lahutame vahe, siis leiame lahutatava.

$$37 - 25 = 12$$

$$\text{vähendatav} - \text{vahe} = \text{lahutatav}$$

Kui liidame vahe ja lahutatava, siis leiame vähendatava.

$$12 + 25 = 37 \quad \text{või} \quad 25 + 12 = 37$$

vahe + lahutatav = vähendatav; lahutatav + vahe = vähendatav.

94. Vähendatav:	306	500	608	...	...	...
Lahutatav:	...	...	...	108	204	57
Vahe:	73	69	89	92	96	175

95. Vähendatav on 300, vahe on 45. Kui suur on lahutatav?

96. Vahe on 87 ja vähendatav on 182. Leian lahutatava.

97. Vahe on 325 ja lahutatav 80. Kui suur on vähendatav?

98. Lahutatav on 45 ja vahe 790. Leian vähendatava.

Aja-arvutamist.

1. Tund, minut ja sekund.

1 tund = 60 minutit; 1 t. = 60 min.

1 minut = 60 sekundit; 1 min. = 60 sek.

99. a) Leian (tasku)kellal sekundinäitaja.

b) Loendan sekundeid; üks, kaks . . . . kuni minut on täis. Teen sedasama, koputades tasakesi sõrmega lauale.

d) Tõmban (läbi nina) õhku kopsudesse ja pean siis hinge kinni 20 (30) sekundit. Kas jõuan hinge kinni pidada terve minuti?

e) Leian oma käerandmel pulsituikeid. Katsun loendada, mitu lööki teeb pulss minutis. Mis vältab kauem, kas pulsituige või 1 sekund?

100. Joonistan vihikusse 3 kella-numbrilauda (3 ringi) ja asetan osutid nii, et kellad näitaksid: 1) pool kolm; 2) viie minuti pärast kuus; 3) kümme minutit kahe peal.

101. Märgin need kellaajad numbritega.

J u h i s : Tundide arvu järel panen punkti ja selle järel minutite arvu; minutite arvu märgitakse alati kahe numbriga: 10; 15; 05; 30. Näidis: pool neli — kl. 3.30; viis minutit kolme peal — kl. 2.05; kümme minuti pärast viis — kl. 4.50.

102. Märgin numbritega järgmisi kellaagegu:

kell pool kuus ... ; 20 minuti pärast kl. 4 ...

kell pool kaheksa ... ; 3 minuti pärast kl. 7 ...

kell 12 minutit kolme peal; ... kl. veerand 10 ...

kell kolmveerand 2 ... ; kell kuus ...

103. Õppetund algas:	kl. 8.00	kl. 10.10	kl. 11.20
Õppetund kestab:	50 min.	50 min.	50 min.
Õppetund lõpeb:	kl. ...	kl. ...	kl. ...

104. Kui praegu on:	kl. 9.15	11.30	12.25	15.35
siis poole tunni pärast on:	kl. ...	...	...	...

105. 1 t. 20 min. = ... min.; 75 min. = ... t. ... min.
1 t. 35 min. = ... min.; 90 min. = ... t. ... min.
1 t. 45 min. = ... min.; 100 min. = ... t. ... min.
1 t. 05 min. = ... min.; 125 min. = ... t. ... min.
2 t. 10 min. = ... min.; 62 min. = ... t. ... min.

106. 1 min. 15 sek. = ... sek.; 75 sek. = ... min. ... sek.
1 min. 20 sek. = ... sek.; 80 sek. = ... min. ... sek.
1 min. 5 sek. = ... sek.; 100 sek. = ... min. ... sek.
2 min. = ... sek.; 60 sek. = ... min. ... sek.
1 min. 55 sek. = ... sek.; 130 sek. = ... min. ... sek.

107.   1 t. 30 min. 15 sek.   J u h i s : Liidan tun-
           + 1 t. 15 min. 20 sek.   nid tundidega, minutid

---

           2 t. 45 min. 35 sek.   minutitega ja sekundid
   sekunditega.

1 t. 20 min. + 1 t. 25 min.
 1 t. 25 min. + 1 t. 8 min.
 1 t. 10 min. +   35 min.
 2 t.   + 1 t. 5 min.
 15 t. 46 min. + 3 t. 13 min.

1 min. 45 sek. + 2 min. 10 sek.
 4 min. 25 sek. + 1 min. 17 sek.
 2 min. 30 sek. +   28 sek.
 3 min.   + 2 min. 37 sek.
 12 min. 48 sek. + 3 min. 11 sek.

1 t. 25 min. 30 sek. + 2 t. 15 min. 7 sek.
 2 t. 5 min. 50 sek. + 1 t. 32 min. 9 sek.
 3 t.   17 sek. + 2 t. 14 min. 24 sek.
 5 t. 12 min. 3 sek. + 4 t.   38 sek.
           45 min. 12 sek. + 6 t. 10 min.

108.   1 t. 35 min. 40 sek.   J u h i s : 70 sekundist
           1 t. 45 min. 30 sek.   saan 1 minuti, mille lii-

---

           2 t. 80 min. 70 sek.   dan- 80 minutiga, siis

---

           3 t. 21 min. 10 sek.   jääb sekundite kohale
   10 sek.

81 minutist saan 1 tunni, mille liidan 2 tunniga. Minu-
 tite kohale jääb 21 min. Nii saan kokku 3 t. 21 min. 10 sek.

1 t. 25 min. + 2 t. 35 min.
 2 t. 40 min. + 30 min.
 1 t. 50 min. + 2 t. 42 min.

1 min. 15 sek. + 10 min. 60 sek.
14 min. 57 sek. + 3 min. 52 sek.
5 min. 34 sek. + 45 sek.

1 t. 25 min. 30 sek. + 2 t. 12 min. 45 sek.
3 t. 45 min. 12 sek. + 4 t. 24 min. 30 sek.
2 t. 52 min. 30 sek. + 6 t. 15 min. 52 sek.
6 t. 15 min. + 3 t. 50 min. 34 sek.
5 t. 50 min. 50 sek. + 30 min. 40 sek.

109. Sulev kaevab kooliaias peenraid. Esimesel päeval töötas ta 1 t. 45 min., teisel päeval 2 t. 20 min. Kui palju aega töötas ta kahel päeval kokku?

110. Henn kasutas koolitööst vaba aega järgmiselt: ta mängis korvpalli 1 t. 35 min., luges raamatut 1 t. 40 min. ja lõhkus emale puid 50 min. Kui pikk oli Hennul koolitööst vaba aeg?

111. 1000 meetri jooksuks kulus Peetril 4 min. 36 sek., Annel aga 50 sek. rohkem kui Peetril. Kui palju aega kulus Annel 1000 m jooksuks?

112. Suusatajad väljusid matkale kl. 8.45 hommikul ja olid teel 3 t. 20 min. Mis kellaajal jõudsid nad sihtpunkti?

113. Õpilased läksid ekskursioonile kl. 6.25 hommikul ja tulid tagasi kl. 10.40 hommikul. Kui kaua aega kestis ekskursioon?

kl. 6.25 kuni kl. 7 . möödus ... min.

kl. 7 kuni kl. 10.40 möödus ... tundi... min.

Kokku: ... tundi ... min.

114. 2 t. 35 min. 20 sek.

— 1 t. 32 min. 15 sek.

---

1 t. 3 min. 5 sek.

J u h i s : Lahutan sekundid sekunditest, minutid minutitest ja tunnid tundidest.

2 t. 40 min. — 1 t. 18 min.

3 t. 52 min. — 1 t. 37 min.

1 t. 34 min. — 32 min.

4 t. — 3 t. 43 min.

10 t. 28 min. — 6 t. 5 min.

3 min. 40 sek. — 1 min. 37 sek.

8 min. 25 sek. — 7 min. 9 sek.

10 min. — 8 min. 46 sek.

5 min. 37 sek. — 19 sek.

27 min. 56 sek. — 9 min. 28 sek.

3 t. 40 min. 25 sek. — 1 t. 38 min. 15 sek.

10 t. 5 min. 48 sek. — 6 t. 3 min. 19 sek.

4 t. 25 min. 36 sek. — 2 t. 24 min. 12 sek.

7 t. 34 min. 15 sek. — 5 t. 27 min. 9 sek.

60   60

115.   3 t. 15 min. 30 sek.

— 1 t. 20 min. 45 sek.

---

1 t. 54 min. 45 sek.

L a h e n d u s : Et 30-st sekundist ei saa lahutada 45 sek., siis võtan 15-st minutist ühe minuti. Märgiks, et üks minut on ära võetud, panen 15 juurde punkti. 1 min. = 60 sek.; selle arvu kirjutan 30 sek. kohale. Seega on nüüd vähendatavas 90 sek. ja lahutades sellest 45 sek. saan 45 sek.

Ka 14-st minutist (ühe võtsin ära) ei saa lahutada 20 min. Sellepärast võtan 3-st tunnist ühe tunni ja meelespidamiseks panen 3 juurde punkti. 1 t. = 60 min.; selle arvu kirjutan 14 (15) minuti kohale. Seega on nüüd vähendatavas 74 min. ja lahutades sellest 20 min. saan 54 min.

Nüüd lahutan 2-st tunnist (ühe võtsin ära) 1 tunni ja järele jääb 1 tund.

2 t. 35 min. — 1 t. 40 min.

4 t. 18 min. — 2 t. 24 min.

3 t. — 1 t. 56 min.

3 min. 15 sek. — 1 min. 25 sek.

15 min. — 13 min. 28 sek.

2 min. 5 sek. — 57 sek.

4 t. 30 min. 15 sek. — 3 t. 27 min. 35 sek.

9 t. 10 min. 45 sek. — 7 t. 25 min. 12 sek.

7 t. 23 min. 38 sek. — 5 t. 30 min. 40 sek.

1 t. 12 min. 25 sek. — 50 min. 37 sek.

5 t. 45 sek. — 3 t. 15 min. 52 sek.

116. Kool oli ekskursioonil 6 t. 20 min. Sellest ajast kulus edasi-tagasi sõiduks 1 t. 45 min., ülejäänud aeg viibiti looduses. Kui kaua viibiti looduses?

117. Juhanil kulus tundide ettevalmistamiseks 2 t. 15 min. Sellest ajast kulus matemaatikale 35 min. ja emakeelele 50 min. ning ülejäänud aeg kulus joonistamiseks. Kui palju aega kulus joonistamiseks?

118. Pioneerid võistlesid 300 m jooksus. Mihkel tuli lõpp-punkti 1 min. 4 sekundiga, Jaan 58 sekundiga ja Juku 1 min. 15 sekundiga. Mitme sekundi võrra oli: a) Jaani aeg lühem Mihkli omast? b) Jaani aeg lühem Juku omast? d) Mihkli aeg lühem Juku omast?

119. Õpilased hakkasid kooliõue korrastama kl. 6.30 hommikul ja lõpetasid töö kl. 8.15 hommikul. Kui kaua kestis korrastamine?

120. Kooliminekuks kulub Antsul 20 min. Millal peab ta kodust väljuma, et jõuda kooli kl. 8.15?

2. Öö-päev, nädal, kuu ja aasta.

121.

Öö-päev on 24 tundi

Öö-päev algab
kl. 12 öösel

12-tunnine aeg

kesköö		hommik		keskpäev				öhtu				kesköö												
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24

24-tunnine aeg

Mis näitab kell 24-tunnise aja järgi: 2 tundi pärast keskpäeva? 5 tundi pärast keskpäeva? 9 tundi pärast keskpäeva? 3 tundi pärast keskööd?

122. Avalda 24-tunnise aja järgi: 1) kl. 10.15 enne lõunat; 2) kl. 2.10 pärast lõunat; 3) kl. 11.20 öhtul; 4) kl. 5.30 hommikul; 5) kl. 12.10 öösel; 6) kl. 1.25 päeval.

Näidised: kl. 5.20 pärast lõunat on kl. 17.20.

123. Seletus: Öö-päev on 24 tundi pikk. Päevaks loetakse aeg päikese tõusust päikese loojanguni, ülejäänud aeg on öö. Kui päev on 10 t. 30 min. pikk, siis öö on 24 t. — 10 t. 30 min., s. o. 13 t. 30 min. pikk.

124. 11. novembril on päeva pikkus Tallinnas 8 t. 3 min. Kui pikk on siis öö Tallinnas?

125. 1. detsembril on öö pikkus Tartus 17 t. 4 min. Kui pikk on siis päev Tartus?

126. Päike tõuseb Tartus 21. detsembril kl. 10.01 ja loojub kl. 16.22. Kui pikk on siis päev Tartus?

L a h e n d u s : Kasutades ülesande nr. 121 ajajoont, arvutan nii:

Öö-päeva algusest kuni päikese loojakuni on möödunud 16 t. 22 min.

Öö-päeva algusest kuni päikese tõusuni on möödunud 10 t. 01 min.

$$\begin{array}{r} 16 \text{ t. } 22 \text{ min.} \\ - 10 \text{ t. } 1 \text{ min.} \\ \hline 6 \text{ t. } 21 \text{ min.} \end{array}$$

127. Päike tõuseb 1. jaanuaril Tallinnas kl. 10.18 ja loojub kl. 16.30. Kui pikk on päev ja kui pikk on siis öö Tallinnas?

128. Kasutades kalendrit arvutan päeva ja öö pikkuse Tartus (Tallinnas) 1. märtsil ja 1. juulil.

129. Vaatan kalendrist, millal tõuseb ja loojub päike täna. Kui pikk on tänane päev ja kui pikk on öö?

130. Koolitöö algas kl. 8.30 ja lõppes kl. 14.20. Kui kaua kestis koolitöö?

131. Rong väljus Pärnust kl. 22.10 ja jõudis Tallinna järgmisel hommikul kl. 4.25. Kui kaua oli rong teel?

Arvutan nii:

kl. 22.10 kuni kl. 24 (keskööni) on 1 t. 50 min.

kl. 24-st (keskööst) kuni kl. 4.25 on 4 t. 25 min.

Kokku: 5 t. 75 min.

---

6 t. 15 min.

132. Isa sõitis kodust ära kl. 19.25 ja saabus tagasi kl. 10.15 järgmisel päeval. Kaua oli isa kodust ära?

133. Õpilased sõitsid õppereisile omnibusega. Nad väljusid kl. 13.30 ja saabusid tagasi järgmisel päeval kl. 18.40. Kaua kestis õppereis?

Nädalas on 7 päeva

134. Nädal algab esmaspäevaga. Nimetan järjekorras kõik nädalapäevad (ka vastupidises järjekorras).

135. Vaatan kalendrist ja ütlen, missugune kuupäev on üks nädal pärast 1. augusti; 15. oktoobrit; 23. detsembrit.

136. Mis kuupäev on meil täna nädala pärast? Kahe nädala pärast?

137. Mis kuupäev oli meil tänasest nädal aega tagasi? 2 nädalat tagasi?

138. Mis kuupäev oli 1 nädal enne 10. jaanuari? 12. maid? 23. aprilli?

139. Arvutan kalendri järgi: a) Mitu nädalat ja päeva olen juba sel õppeaastal koolis käinud? b) Mitu nädalat ja päeva on jäänud 1. jaanuarini?

140. Kalle sünnipäev on 8. mail, Liisil aga 3 nädalat hiljem. Mis kuupäeval on Liisi sünnipäev?

	7	24
141. 2 näd. 3 p. 17 t.	3 näd. 4 p. 11 t.	
1 näd. 5 p. 8 t.	— 1 näd. 5 p. 13 t.	
3 näd. 8 p. 25 t.	1 näd. 5 p. 22 t.	
4 näd. 2 p. 1 t.		

Seletan, kuidas on toimetatud liitmist ja lahutamist eelmistes näidistes.

142. 3 näd. 4 p. 15 t. + 1 näd. 1 p. 13 t.
 2 näd. 5 p. 7 t. + 1 näd. 2 p. 21 t.
 1 näd. 3 p. 12 t. + 2 näd. 3 p. 14 t.
 3 näd. 10 t. + 1 näd. 6 p. 14 t.
 2 näd. 4 p. 21 t. + 1 näd. 5 p.

143. 2 näd. 5 p. 17 t. — 1 näd. 3 p. 21 t.
 3 näd. 6 p. 12 t. — 1 näd. 5 p. 15 t.
 1 näd. 6 p. 20 t. — 1 näd. 4 p. 22 t.
 4 näd. 15 t. — 2 näd. 3 p. 17 t.
 3 näd. 5 p. — 1 näd. 4 p. 12 t.

144.

Aastas on 12 kuud

Lühend **a.** loetakse: aasta, aastat, aastal; **k.** — kuu, kuud. Nimetan järjekorras kõik kuud aasta algusest lõpuni ja siis vastupidises järjekorras. Mitmes kuu aastas on aprill? juuli? oktoober? august? mai?

3. kuu on .....;   6. kuu on .....;
 10. kuu on .....;   8. kuu on .....

145. Kirjutan kalendri abil päevade arvu igas kuus (sulgudes kuude lühendatud nimetused):

jaanuar (jaan.) .... päeva; juuli (juuli) .... päeva,
 veebruar (.....) .... päeva, august (....)
 .... päeva, märts (.....) .... päeva, september
 (.....) .... päeva, aprill (.....) .... päeva,
 oktoober (.....) .... päeva, mai (.....) ....
 päeva, november (.....) .... päeva, juuni (.....)
 .... päeva, detsember (.....) .... päeva.

146. Kirjutan aastajoonele kuude järjekorra (numbrid) ja päevade arvu igas kuus.

Ja. Veebr. Märts Apr. Mai Juuni Juuli Aug. Sept. Okt. Nov. Dets.

Kuud:

01 02 03 04 05 06 07 08 09 10 11 12

Päevad:

31 .. ..

P a n e t ä h e l e : Kui aastaarv jagub 4-ga, siis on selle aasta veebruarikuus 29 päeva, kui aga aastaarv ei jagu 4-ga, siis on selle aasta veebruarikuus 28 päeva. (Proovida tuleb ainult kümnete ja üheliste arvu, sest sajad ja tuhanded jaguvad alati 4-ga.)

N ä i d i s : $(19)48 : 4 = 12$. Veebruaris on 29 päeva.
 $(19)46 : 4 = 11$ (jääk 2). Veebruaris on 28 päeva.

Mitu päeva oli käesoleva aasta veebruarikuus?

147. Nimetan kõik kuud 30 päevaga.
 Nimetan kõik kuud 31 päevaga.

148. Arvutan kalendri või ülesande nr. 145 järgi, mitu päeva on aastas.

149. 5 a. 3 k. 12 p. + 3 a. 4 k. 23 p.
4 a. 7 k. 25 p. + 2 a. 5 k. 14 p.
3 a. 4 k. 17 p. + 1 a. 5 k. 28 p.
7 a. 11 k. 12 p. + 1 a. 17 p.
2 a. 18 p. + 3 a. 11 k. 20 p.

Märkus: arvutamisel loen kuu pikkuseks 30 päeva.

150. 3 a. 7 k. 15 p. — 1 a. 5 k. 29 p.
5 a. 2 k. 8 p. — 2 a. 7 k. 15 p.
2 a. 5 k. 17 p. — 1 a. 8 k. 19 p.
4 a. 18 p. — 2 a. 3 k. 27 p.
7 a. 1 k. 5 p. — 4 a. 16 p.

Märkus: 1 kuu = 30 päeva.

151. Kaarel läks maale karja 3. juunil ja tuli tagasi linna 17. augustil. Mitu kuud ja mitu päeva oli ta karjas?

Arvutamine: 3. juunist kuni 3. augustini on 2 kuud.
3. augustist kuni 17. augustini on
(17—3) 14 päeva.

Vastus: Kaarel oli karjas 2 kuud 14 päeva.

152. Mitu kuud ja päeva on: a) 12. jaanuarist kuni 16. maini? b) 15. märtsist kuni 25. oktoobrini? c) 10. juunist kuni 27. septembrini? (Kasutan arvutamisel kalendrit.)

153. Aurik sõitis merele 12. aprillil ja saabus tagasi kodusadamasse 23. augustil. Mitu kuud ja päeva oli ta merel?

154. Mitu kuud ja mitu päeva on 17. jaanuarist 5. aprillini?

Vaatan kalendrist ja arvutan:

17. jaanuarist kuni 17. märtsini on ... 2 kuud.

17. märtsist kuni märtsi lõpuni on (31—17) 14 päeva.

1. aprillist kuni 5. aprillini on ... 5 päeva.

V a s t u s : 2 kuud 19 päeva.

155. Mitu kuud ja päeva on: a) 20. aprillist kuni 15. juulini? b) 3. augustist kuni 1. detsembrini? c) 24. maist kuni 11. septembrini? (Kasutan arvutamisel kalendrit.)

156. 1947. a. algas sügis 24. septembril ja talv algas 22. detsembril. Mitu päeva oli sügis pikk?

157. Koolitöö algas tänavu ..... Täna on meil ..... Mitu kuud ja päeva olen tänavusel õppeaastal koolis käinud?

158. Mitu kuud ja päeva on veel tänasest päevast kuni uusaastani (1. jaanuar)?

159. Mitu kuud ja päeva on aasta algusest kuni Nõukogude armee aastapäevani? Sõjalaevastiku aastapäevani? Kuni Võidupühani?

160. Mitu kuud ja päeva on (tänasest päevast) Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni aastapäevani? Seltsimees Stalini sünnipäevani? (Vaatan vajaduse korral kalendrist.)

161. Suvine koolivaheaeg algas 19. mail ja kestis 3 kuud 12 päeva. Millal lõppes koolivaheaeg? Vaatan kalendrist ja arvutan:

19. maist 3 kuud edasi on 19. august.

19. augustist 12 päeva edasi on 31. august.

Vastus: Suvine vaheaeg lõppes 31. augustil.

162. Suvi algas 22. juunil ja kestab 3 kuud 1 päev. Mis kuupäeval on suve lõpp?

163. Isa sõitis puhkusele Krimmi 5. juunil ja tuli tagasi 2 kuu 13 päeva pärast. Millal jõudis isa koju?

Liitmine ja lahutamine 1000 piiris.

1. Liitmine.

164. Liidan 348 ja 576 ja seletan, kuidas toimetasin liitmist.

165. I klassi raamatukogus oli 387 raamatut, II klassi raamatukogus aga 465. Mitu raamatut oli kahe klassi raamatukogudes kokku?

166. Kool ostis 324 valget vihikut ja 298 ruudulist vihikut. Mitu vihikut ostis kool kokku?

167. Ühest aiast saadi 387 kg õunu, teisest aiast 48 kg rohkem. Kui palju õunu saadi kahest aiast kokku?

168. Kooli kooperatiiv maksis ühe arve järgi 2 rbl. 30 kop. ja teise arve järgi 1 rbl. 84 kop. Arvutan.

169.	437	648	574	236	317	732	603
	<u>+ 83</u>	<u>52</u>	<u>69</u>	<u>174</u>	<u>283</u>	<u>189</u>	<u>348</u>

170.	347+243	307+508	386+224	437+388
	526+454	604+309	264+556	769+174
	712+178	708+206	406+194	254+143
	347+275	408+288	598+302	329+571
	625+275	592+309	619+197	518+372

171.	736+118+ 68	307+185+ 2	209+ 86+207
	347+ 87+269	154+709+ 73	432+199+245
	468+305+ 96	97+408+ 77	119+605+214
	432+ 6+187	9+ 88+309	237+324+239

172. Kui palju tuleb liita järgmiste arvudega, et saaks 1000? Arvutan peast ja vastused kirjutan antud arvude alla.

300   504   991   35   24   1   8   224   989   700

173. Täiendan antud arvud tuhandeni (peast).

J u h i s : Täiendan enne täissadadeni, siis sajad tuhandeni. Kirjutan nii: 763   37+200   763+237=1000

890   10+100   890+110=1000

792   ....

593   ....

460

354

875

746

662

473

835

174. Arvutan peast, kui palju tuleb liita järgmiste arvudega, et saaks 800?

760; 316; 735; 260; 511; 8; 272; 709; 615; 335; 485;
36; 308; 17; 199.

175. Pioneerilaagrisse saabus juunikuus 139 pioneeri, juulis 252 ja augustis 80 pioneeri. Mitu pioneeri oli laagris kolme kuu jooksul?

176. Aiast korjati 189 kg punaseid sõstraid, 115 kg musti sõstraid ja 98 kg valgeid sõstraid. Mitu kg marju korjati sellest aiast kokku?

177. Ants kulutas õppevahendite ostmiseks septembris 75 rbl. 45 kop., oktoobris 1 rbl. 65 kop. võrra rohkem. Kui suure summa kulutas Ants septembris ja oktoobris kokku?

178. Vankril oli 3 kotti vilja. Uks kott kaalus 123 kg, teine 128 kg ja kolmas 14 kg rohkem kui teine. Kui raske oli koorem?

179. Töölise brigaad parandas teeosa 3 päevaga. Esimesel päeval parandati 387 m, teisel päeval 38 m rohkem ja kolmandal päeval ülejäänud 234 m. Kui pikk oli parandatud teeosa?

180. Mööblivabrik valmistas jaanuarikuus 378 tooli, veebruarikuus aga 57 tooli rohkem. Mitu tooli valmistati kahe kuu jooksul?

2. Lahutamine.

181. Seletan, kuidas lahutan

$$\begin{array}{r} 640 \\ -284 \\ \hline 356 \end{array}$$

182. Koolis on 532 õpilast, nendest on poisse 265. Palju on tüdrukuid?

183. Uhes raamatus on 264 lehekülge, teises 158 lehekülge. Mitu lehekülge on esimeses raamatus rohkem kui teises?

184.	273	472	396	542	731	615	630
	—56	—55	—69	—194	—492	—347	—489

185.	562—418	456—274	438—309	540—237
	937—129	347—163	725—507	230—124
	243—238	729—572	564—309	760—545
	537—219	535—364	937—108	970—534
	674—435	818—645	635—404	830—426

186.	630—206	562—357	464—267	462—285
	460—308	346—139	634—435	324—178
	780—509	725—516	327—129	635—449
	570—301	492—189	743—548	972—793
	920—703	934—727	916—617	853—694

187.	540—267	340—160	230—134	343—154
	640—288	570—390	450—256	567—378
	820—363	730—540	670—479	725—347
	370—182	950—270	920—725	934—355

188. Lahutan 700-st 582 ja seletan, kuidas toimetasin lahutamist.

189.	700—582	900—692	502—276	206—107
	800—327	600—327	803—394	302—205
	500—123	206—107	407—259	704—308
	200—189	400—171	703—437	502—109
	800—305	900—343	902—768	906—408

190.	$488 + 273 - 342 - 419$	$567 + 123 + 301 - 709$
	$545 + 387 - 632 - 209$	$932 - 242 - 84 + 54$
	$912 - 239 + 232 - 800$	$706 - 509 + 132 - 65$
	$803 - 177 + 312 - 842$	$920 - 708 - 101 - 99$

191. $652 - (329 + 163) = 160.$

J u h i s : Esmalt täidan sulgudes olevad tehted.

1) 329	2) 652
+163	-492
<hr/>	<hr/>
492	160

192.	$716 - (148 + 398)$	$716 - 148 + 398$	$562 - (648 - 359)$
	$820 - (266 + 108)$	$820 - 266 + 108$	$807 - (612 - 367)$
	$630 - (218 + 264)$	$630 - 218 + 264$	$900 - (834 - 445)$
	$1000 - (565 + 178)$	$1000 - 565 + 178$	$1000 - (832 - 399)$

193.	$738 - (560 + 178)$	$(926 - 137) - (760 - 582)$
	$497 - (248 + 248)$	$(127 + 544) - (386 + 124)$
	$837 - (278 + 559)$	$570 - (800 - 350) + 128$
	$614 - (345 + 269)$	$735 - 265 - (127 + 263)$

194. Arvutan peast: $1000 - 357.$

J u h i s : Lahutan enne sajalised, siis künnelised ja siis ühelised: $1000 - 300 = 700$

$$700 - 50 = 650$$

$$650 - 7 = 643$$

$1000 - 380$	$1000 - 803$	$1000 - 48$	$1000 - 5$
$1000 - 630$	$1000 - 509$	$1000 - 233$	$1000 - 85$
$1000 - 270$	$1000 - 706$	$1000 - 747$	$1000 - 23$
$1000 - 420$	$1000 - 601$	$1000 - 319$	$1000 - 12$
$1000 - 560$	$1000 - 304$	$1000 - 511$	$1000 - 99$

195. Arvutan kirjalikult: 1000 Seletan suusõnal,
 $\underline{-427}$ kuidas on toimetatud lahutamine.
 573

1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
—362	—487	—138	—276	—488	—772	—259

196. Kolm õpilast võistles kaugushüppes. Esimese hüpe oli 308 sm, teise hüpe 19 sm võrra lühem kui esimesel ja kolmanda hüpe 32 sm võrra lühem kui teisel. Kui pika hüppe tegi kolmas?

197. Uhelt maatükilt saadi 304 kg kartuleid, teiselt 35 kg vähem ja kolmandalt 68 kg rohkem kui esimeselt. Mitu kg kartuleid saadi kolmelt maatükilt kokku?

198. Kolhoosis saadi sügisel rukkeid 525 koormat, talinisu 236 koormat ja suvinisu 97 koormat vähem kui talinisu. Mitu koormat vilja saadi kokku?

199. Tallinnast Leningradi on 370 km. Nendest linnadest sõitsid teineteisele vastu kaks rongi. Kui pikk vahe-
 maa jäi nende vahele, kui esimene oli sõitnud 162 km, teine aga 129 km?

200. Kevadel oli koolis 472 õpilast. Neist lõpetas kooli 83 õpilast, sügisel aga astus sisse 52 uut õpilast. Mitu õpilast oli nüüd koolis? (Lahendan kahel viisil.)

201. Esimeses klassis oli 119 õpilast, teises 21 õpilast vähem kui esimeses, kolmandas 16 õpilast vähem kui teises, neljandas 61 õpilast. Mitu õpilast oli neljas klassis kokku?

202. Kolme liidetava summa on 987. Üks liidetav on 292, teine on 38 võrra suurem. Kui suur on kolmas liidetav?

3. Lihtsustatud võtteid peast arvutamiseks ja tulemuste kontrollimine.

203. Juhis: Liitmise hõlbustamiseks võime liideta-
vate järjekorda muuta, sest siis summa jääb ikka endiseks:

$$\begin{array}{ll} 5+7+5=17; & 5+5+7=17. \\ 41+28+19=88; & 41+19+28=88. \end{array}$$

Arvutan peast (hõlpsamal viisil):

$$\begin{array}{lll} 41+28+19 & 26+35+24 & 37+52+48+63 \\ 16+47+24 & 17+41+29 & 55+45+31+69 \\ 38+58+62 & 62+70+38 & 31+46+24+49 \\ 75+66+25 & 53+64+47 & 57+33+35+45 \\ \\ 23+18+32+27 & 25+41+65+29 & \\ 44+19+36+51 & 17+48+33+42 & \end{array}$$

204. Juhis: Kui on vaja lahutada kaks, kolm või
rohkem arvu, siis on soovitatav need arvud liita ja lahutada
korraga nende summa:

$$\begin{array}{l} 50-10-5-8-2=25 \\ 10+5+8+2=25 \\ 50-25=25 \end{array}$$

$$\begin{array}{ll} 900-275-141-320 & 700-82-213-315 \\ 800-262-115-203 & 600-324-215-5 \\ 1000-250-250-250 & 300-105-162-23 \\ 1000-102-319-461 & 400-121-234-45 \\ 500-125-300-58 & 700-215-374-110 \end{array}$$

205. Aias oli 1000 tomatitaimet. Esimesel nädalal müüdi
380 taimet, teisel 234 taimet ja kolmandal 219 taimet. Mitu
taimet jäi siis veel järele?

206. Kooperatiivis oli 820 vihikut. Esmaspäeval müüdi 260, teisipäeval 317 ja kolmapäeval 124 vihikut. Mitu vihikut jäi järele?

207. Koostan ise ülesande, milles tuleks ühest arvust lahutada 3 arvu.

208. J u h i s : Kui mõne liidetava viimane number on 9 või 8, siis on peast arvutamisel kasulik seda liidetavat ümardada täiskümneni, siis liita ja summast lahutada ümardamisel juurde lisatud ühelised.

N ä i d i s : Selle asemel, et liita $140+98$, liidame $140+100=240$ ja lahutame 240-st 2; saame 238.

25+29	46+38	150+99	140+88
34+69	55+28	140+89	280+58
55+39	69+28	160+69	160+98
25+18	48+57	350+79	270+78

209.

99+50	29+25	197+40	238+90
60+89	37+92	305+99	179+80
68+40	53+48	416+89	191+78
80+78	96+69	269+70	183+80

210. J u h i s : Et kontrollida kahe arvu liitmist, selleks lahutame summast ühe liidetava, järele peab jääma teine liidetav.

238	Kontrollin:	391	ehk	391
+153		—238		—153
<hr/>		<hr/>		<hr/>
391		153		238

Liidan ja siis kontrollin:

623+327	566+387	276+734	672+248
781+219	434+509	609+293	347+199

211. Kontrollin, kas arvutused on õiged:

$$\begin{array}{ll} 277 + 183 = 460 & 699 + 267 = 966 \\ 565 + 245 = 810 & 425 + 397 = 722 \\ 571 + 379 = 940 & 586 + 348 = 924 \end{array}$$

212. Liidan ülalt alla ja siis kontrollin, liites alt üles:

$$\begin{array}{ll} 277 + 183 + 115 & 624 + 278 + 91 \\ 565 + 245 + 97 & 127 + 399 + 114 \\ 466 + 357 + 85 & 305 + 284 + 227 \\ 272 + 396 + 214 & 208 + 279 + 199 \end{array}$$

213. Juhis: Et kontrollida lahutamist, selleks lahutame vähendatavast saadud vahe — järele peab jääma lahutatav.

$$\begin{array}{r} 345 \text{ Kontrollin:} \quad 345 \\ -167 \\ \hline 178 \end{array} \qquad \begin{array}{r} 345 \\ -178 \\ \hline 167 \end{array}$$

Lahutan ja kontrollin:

$$\begin{array}{r} 711 \quad 632 \quad 444 \quad 571 \quad 920 \quad 640 \quad 370 \\ -624 \quad -436 \quad -238 \quad -272 \quad -637 \quad -266 \quad -189 \\ \hline \end{array}$$

214. Kontrollin, kas arvutused on õiged:

$$\begin{array}{ll} 937 - 309 = 628 & 712 - 548 = 174 \\ 562 - 219 = 333 & 402 - 239 = 163 \\ 365 - 127 = 238 & 815 - 694 = 221 \end{array}$$

215. Lahutan ja siis kontrollin, liites vahe lahutatavaga:

$$\begin{array}{lll} 807 - 698 & 423 - 214 & 811 - 623 \\ 504 - 389 & 396 - 197 & 423 - 295 \\ 615 - 326 & 787 - 589 & 701 - 566 \\ 988 - 799 & 555 - 466 & 910 - 392 \end{array}$$

Näidis:	807	698
	-698	+109
	109	807

Korrutamine ja jagamine 1000 piiris.

1. Kahe- ja kolmekohaliste arvude korrutamine ühekohalistega.

216. Mitu lehekülge raamatust jõuan lugeda nädalaga, kui iga päev loen 25 lehekülge?

217. Rong sõidab tunnis keskmiselt 35 km. Kui palju sõidab ta 2 (4, 5, 7, 9) tunniga?

218. Peast-arvutamiseks:

2 · 67	4 · 29	6 · 34	8 · 28	9 · 32
2 · 86	4 · 48	6 · 57	8 · 49	9 · 64
3 · 54	5 · 57	7 · 68	8 · 54	9 · 85
3 · 75	5 · 69	7 · 98	8 · 96	9 · 78

219. 3 · 45 tähendab, et arvu 45 tuleb võtta liidetavana 3 korda. Arvu 45 nimetatakse **korrutatavaks**, arvu 3, mis näitab, mitu korda tuleb korrutatavat võtta, nimetatakse **korrutajaks**. Korrutatavat ja korrutajat nimetatakse ka ühise nimega: **teguriteks**. Korrutamisel saadud arvu nimetatakse **korrutiseks**.

Näidis: 3   ·   45   =   135

korrutaja · korrutatav = korrutis

I tegur · II tegur = korrutis.

Seletan, mida tähendavad avaldised 7 · 62; 12 · 4; 25 · 8; 2 · 138.

$$220. \quad \begin{array}{l} 3 \cdot 2 = 6 \quad \text{ja} \quad 2 \cdot 3 = 6 \\ 2 \cdot 7 = 14 \quad \text{ja} \quad 7 \cdot 2 = 14 \end{array}$$

Korrutis ei muutu, kui tegurid ümber paigutada. Seejärel võtan korrutajaks ikka väiksema arvu.

$$\begin{array}{cccccc} 3 \cdot 45 & 3 \cdot 58 & 2 \cdot 98 & 45 \cdot 4 & 74 \cdot 4 & 9 \cdot 76 \\ 5 \cdot 35 & 58 \cdot 3 & 7 \cdot 36 & 64 \cdot 3 & 62 \cdot 8 & 5 \cdot 96 \\ 8 \cdot 25 & 6 \cdot 47 & 6 \cdot 78 & 35 \cdot 8 & 41 \cdot 7 & 76 \cdot 9 \\ 9 \cdot 35 & 47 \cdot 6 & 8 \cdot 85 & 34 \cdot 7 & 85 \cdot 8 & 96 \cdot 5 \end{array}$$

221. Peast-arvutamiseks: Korrutan esiteks sajalised ja siis kümnelised või kümnelised ja ühelised koos ning liidan osakorrutised.

$$\begin{array}{r} 600 \quad 90 \\ 3 \cdot 230 = 3 \cdot 200 + 3 \cdot 30 = 690 \\ 900 \quad 63 \\ 3 \cdot 321 = 3 \cdot 300 + 3 \cdot 21 = 963 \end{array}$$

$$\begin{array}{cccccc} 4 \cdot 110 & 3 \cdot 180 & 2 \cdot 190 & 2 \cdot 132 & 3 \cdot 112 & 4 \cdot 107 \\ 3 \cdot 140 & 4 \cdot 140 & 5 \cdot 140 & 2 \cdot 242 & 2 \cdot 225 & 6 \cdot 108 \\ 2 \cdot 180 & 6 \cdot 150 & 3 \cdot 270 & 2 \cdot 304 & 4 \cdot 122 & 5 \cdot 122 \\ 7 \cdot 120 & 3 \cdot 190 & 4 \cdot 190 & 2 \cdot 403 & 3 \cdot 232 & 4 \cdot 212 \\ 5 \cdot 130 & 5 \cdot 170 & 6 \cdot 130 & 3 \cdot 204 & 6 \cdot 115 & 6 \cdot 115 \end{array}$$

222. Töölise artell sillutas päevas 128 m maanteed. Mitu meetrit sillutas seesama artell 3 päevaga?

223. Kool ostis 6 karpi pliiatseid, igas karbis oli 144 pliiatsit. Mitu pliiatsit ostis kool?

224. Leian arvu, mis on 68-st 3 korda suurem; 5 korda suurem; 7 korda suurem.

225. Kirjalikult:

$$\begin{array}{cccccccccc} 63 & 79 & 76 & 87 & 59 & 56 & 86 & 78 & 47 \\ \cdot 8 & \cdot 6 & \cdot 9 & \cdot 6 & \cdot 7 & \cdot 9 & \cdot 7 & \cdot 9 & \cdot 7 \\ \hline & & & & & & & & & \end{array}$$

226. $9 \cdot 47$ $6 \cdot 86$ $7 \cdot 46$ $5 \cdot 57$ $7 \cdot 58$ $5 \cdot 98$
 $7 \cdot 88$ $9 \cdot 66$ $9 \cdot 32$ $3 \cdot 78$ $7 \cdot 88$ $6 \cdot 75$
 $8 \cdot 78$ $7 \cdot 87$ $9 \cdot 54$ $7 \cdot 74$ $6 \cdot 84$ $4 \cdot 99$
 $9 \cdot 64$ $8 \cdot 39$ $9 \cdot 75$ $8 \cdot 67$ $9 \cdot 39$ $7 \cdot 44$

227. 186 274 286 279 173 167 295
 $\cdot 2$ $\cdot 2$ $\cdot 2$ $\cdot 3$ $\cdot 4$ $\cdot 4$ $\cdot 3$

228. Seletan, kuidas korrutan $3 \cdot 287$.
 $3 \cdot 287$ $5 \cdot 175$ $124 \cdot 3$ $3 \cdot 258$ $188 \cdot 5$
 $5 \cdot 144$ $8 \cdot 125$ $117 \cdot 5$ $9 \cdot 107$ $4 \cdot 289$
 $4 \cdot 135$ $5 \cdot 187$ $113 \cdot 6$ $6 \cdot 164$ $175 \cdot 4$
 $8 \cdot 115$ $4 \cdot 246$ $466 \cdot 2$ $8 \cdot 109$ $7 \cdot 133$
 $5 \cdot 126$ $4 \cdot 175$ $378 \cdot 2$ $3 \cdot 209$ $6 \cdot 158$

229. Leivatööstuses oli 7 kotti jahu, igas kotis 48 kg, ja 4 kotti jahu, igas kotis 52 kg. Kui palju jahu oli leivatööstuses kokku?

230. Lennuk lendas 3 tundi 236-km-se tunnikiirusega. Mitu km sõitis see lennuk kokku?

231. Uks pump töötas 4 tundi, andes tunnis 120 pange vett; teine pump töötas 3 tundi, andes tunnis 148 pange vett. Missugune pump pumpas rohkem vett ja mitu pange rohkem?

232. Koolimajasse ehitati 4 uut ahju. Igale ahjule kulus 185 kahhelkivi. Mitu kahhelkivi jäi üle, kui ahjudeks oli toodud 1000 kahhelkivi?

233. Kooli raamatukogus oli 938 raamatut, mis olid paigutatud 4 kappi. Kolmes kapis oli raamatuid ühepalju, igas kapis 267 raamatut. Mitu raamatut oli neljandas kapis?

234. Kool ostis kooperatiivist 135 valget vihikut, ruudulisi aga 3 korda rohkem kui valgeid ja joonelisi 120 vihiku võrra vähem kui valgeid ja ruudulisi kokku. Kui palju vihikuid ostis kool?

235. Raudteejaama toodi nisu ja rukkeid. Rukkeid toodi 134 kotti, nisu aga 4 korda rohkem. Toodud viljast saadeti samal päeval rongiga ära 420 kotti. Mitu kotti vilja jäi veel raudteejaama?

2. Korrutamine 10-ga ja 100-ga ning täiskümnete ja -sadade korrutamine.

236. Kirjutan arvudele paremalt nulli juurde:

Antud arvud: 1 2 3 4 5 6 7 8 9
                   10 . . . . .

Mitu korda suurenesid antud arvud?

237. Kirjutan antud arvudele paremalt kaks nulli juurde:

Antud arvud: 1 2 3 4 5 6 7 8 9
                   100 . . . . .

Mitu korda suurenesid antud arvud?

238. Pea n meeles: Et antud arvu korrutada 10-ga, selleks tuleb arvule paremalt üks null juurde kirjutada: $10 \cdot 15 = 150$.

Et antud arvu korrutada 100-ga, selleks tuleb arvule paremalt poolt kaks nulli juurde kirjutada: $100 \cdot 9 = 900$.

$10 \cdot 15$	$10 \cdot 30$	$10 \cdot 67$	$10 \cdot 38$	$100 \cdot 4$
$10 \cdot 17$	$10 \cdot 56$	$10 \cdot 86$	$10 \cdot 47$	$100 \cdot 6$
$10 \cdot 25$	$10 \cdot 98$	$10 \cdot 75$	$10 \cdot 81$	$100 \cdot 7$
$10 \cdot 32$	$10 \cdot 27$	$10 \cdot 69$	$10 \cdot 64$	$100 \cdot 3$
$10 \cdot 40$	$10 \cdot 38$	$10 \cdot 73$	$10 \cdot 92$	$100 \cdot 8$

239. $10 \cdot 23 = 23 \cdot 10$; $100 \cdot 5 = 5 \cdot 100$

Korrutis ei muutu tegurite järjekorra muutmisega.

$16 \cdot 10$	$18 \cdot 10$	$40 \cdot 10$	$5 \cdot 100$	$3 \cdot 100$
$10 \cdot 16$	$37 \cdot 10$	$62 \cdot 10$	$7 \cdot 100$	$100 \cdot 4$
$23 \cdot 10$	$59 \cdot 10$	$83 \cdot 10$	$6 \cdot 100$	$100 \cdot 8$
$10 \cdot 23$	$72 \cdot 10$	$49 \cdot 10$	$9 \cdot 100$	$2 \cdot 100$

240. Korrutan peast:

$3 \cdot 20$	$7 \cdot 40$	$7 \cdot 60$	$3 \cdot 300$	$3 \cdot 200$
$8 \cdot 20$	$8 \cdot 50$	$8 \cdot 80$	$5 \cdot 200$	$2 \cdot 300$
$9 \cdot 20$	$9 \cdot 40$	$5 \cdot 70$	$4 \cdot 200$	$2 \cdot 400$
$4 \cdot 30$	$3 \cdot 90$	$9 \cdot 90$	$2 \cdot 500$	$9 \cdot 100$

241.

$12 \cdot 40$	$23 \cdot 30$	$4 \cdot 110$	$3 \cdot 180$	$4 \cdot 140$
$15 \cdot 30$	$25 \cdot 40$	$3 \cdot 140$	$6 \cdot 150$	$5 \cdot 120$
$17 \cdot 50$	$28 \cdot 30$	$4 \cdot 230$	$3 \cdot 190$	$5 \cdot 140$
$13 \cdot 70$	$26 \cdot 30$	$7 \cdot 120$	$6 \cdot 160$	$6 \cdot 130$
$18 \cdot 50$	$24 \cdot 40$	$5 \cdot 170$	$8 \cdot 12$	$7 \cdot 130$

242.

$20 \cdot 17$	$30 \cdot 18$	$40 \cdot 13$	$50 \cdot 13$
$20 \cdot 24$	$30 \cdot 26$	$40 \cdot 16$	$50 \cdot 15$
$20 \cdot 29$	$30 \cdot 28$	$40 \cdot 19$	$50 \cdot 16$
$20 \cdot 36$	$30 \cdot 31$	$40 \cdot 23$	$50 \cdot 17$
$20 \cdot 47$	$30 \cdot 33$	$40 \cdot 24$	$50 \cdot 19$

Näidis: $20 \cdot 17 = 340$. Korrutan esiti 2-ga ($2 \cdot 17 = 34$), siis 10-ga ($10 \cdot 34 = 340$).

243. Kool saatis 6 liht- ja 4 tähtkirja. Lihtkirjale kleebiti 30-kopikane postmark, tähtkirjale 60-kopikane. Kui suure summa eest kleebiti postmarke nende kirjadele kokku?

244. Ema ostis 6 kg söögipeete ja 4 kg kapsaid. Söögipeet maksis 30 kop. kilo ja kapsas 60 kop. kilo. Kui palju raha kulutas ema?

245. Linnast väljusid ühel ajal rong ja veoauto, sõites teineteise kõrval ühes sihis. Rong sõitis 60 km tunnis, veoauto 20 km. Kui kaugele jäi veoauto maha 7 tunni pärast?

246. Kool ostis raamatukogu täiendamiseks 47 raamatut à 20 kop., 28 raamatut à 30 kop. ja 23 raamatut à 40 kop. Kui palju raha kulus koolil raamatute ostuks?

247. Tuvi lendab sekundis keskmiselt 15 m; lõoke aga 13 m. Kui kaugele jääb lõoke tuvist maha 1 minuti pärast?

248. Kolhoosil oli 30 lüpsilehma ja iga lehm andis keskmiselt päeva kohta 14 liitrit piima. Kolhoos tarvitas ise 115 liitrit piima päevas, ülejäänud viidi meiereisse. Mitu liitrit piima viidi keskmiselt päevas meiereisse?

3. Jagamine 10-ga ja 100-ga.

249. Antsul oli 3 rubla. Mitu kümnekopikalist ta saaks, kui ta vahetaks selle raha kümnekopikalisteks?

250. Mitu kümnekopikalist saab 1 rublast? 4 rublast? 5 rublast? 7 rublast? 10 rublast?

251. Mitu kümnekopikalist saab 1 rbl. 20 kopikast? 2 rbl. 40 kopikast? 5 rbl. 60 kopikast? 7 rbl. 80 kopikast?

252. Mitu sajalist on järgmistes arvudes: 300; 400; 700; 900; 230; 560; 780; 323; 675; 898?

253. Mitu kümnelist on arvus 323?

3 sajalist = 30 kümnelist

30 kümnelist + 2 kümnelist = 32 kümnelist ja

3 ühelist jääb järele.

Mitu kümnelist on järgmistes arvudes: 20; 30; 200; 300; 240; 290; 560; 670; 787; 895; 963?

254. Täidan järgmise tabeli:

Arv:	Sajalisi:	Kümmelisi:	Ühelisi:
824	8	82	824
615	....	....	....
375	....	....	....
560	....	....	....
740	....	....	....
305	....	....	....
806	....	....	....
999	....	....	....

255. Mitu kümmelist saame järgmistest arvudest ja mitu ühelist jääb veel üle: 325; 217; 400; 501; 617; 783; 989; 1000?

256. **J u h i s**: Jagada antud arvu 10-ga tähendab leida, mitu kümmelist on antud arvus, sellepärast 10-ga jagamisel jätan kõrvale antud arvu viimase numbrit (ühelised). Viimane number (ühelised) on siis jääk; on aga viimane number 0, siis jääki ei ole.

N ä i d i s : $323 : 10 = 32 (3)$

$320 : 10 = 32$

257.	146 : 10	260 : 10	300 : 10	305 : 10
	315 : 10	470 : 10	500 : 10	407 : 10
	567 : 10	680 : 10	600 : 10	708 : 10
	623 : 10	540 : 10	800 : 10	503 : 10
	874 : 10	830 : 10	400 : 10	809 : 10
	987 : 10	750 : 10	900 : 10	902 : 10

258. **J u h i s**: Jagada antud arvu 100-ga tähendab leida, mitu sajalist on antud arvus, sellepärast 100-ga jagamisel jätan kõrvale antud arvu 2 viimast numbrit (kümmelised ja ühelised). Kaks viimast numbrit (kümmelised ja ühelised)

on siis jääk; on aga kaks viimast numbrit nullid, siis jääki ei ole.

$$\text{N ä i d i s : } 345 : 100 = 3 \text{ (45)}$$

$$300 : 100 = 3$$

259.	$300 : 100$	$430 : 100$	$367 : 100$	$603 : 100$
	$500 : 100$	$650 : 100$	$542 : 100$	$507 : 100$
	$700 : 100$	$980 : 100$	$823 : 100$	$905 : 100$
	$900 : 100$	$760 : 100$	$917 : 100$	$804 : 100$
	$800 : 100$	$520 : 100$	$732 : 100$	$709 : 100$

260. Peetril oli 40 pähkli, Antsul oli 10 korda vähem. Mitu pähkli oli Antsul?

261. Kirjutan 10 korda väiksemad arvud:

	10 korda väiksem arv		10 korda väiksem arv
400	40	330	33
800	...	520	...
700	...	680	...
900	...	940	...
600	...	730	...

262. Kirjutan 100 korda väiksemad arvud:

	100 korda väiksem arv		100 korda väiksem arv
300	3	600	...
400	...	800	...
500	...	900	...

263. Poisid tahtsid teada, kui palju maad käib igaüks neist 1 minutiga. Jaan käis 10 minutiga 740 m, Hillar — 830 m ja Peep — 920 m. Arvutan.

264. 10 päeva jooksul tarvitati sööklas 320 kg kartuleid, 160 kg kapsaid ja 120 kg muud aedvilja. Kui palju tarvitati neid aineid keskmiselt päevas?

265. Näärikuuse all jagati 10-le lapsele maiustusi, iga-ühele ühepalju. Kompvekke oli 256, piparkooke 402 ja õunu 85. Kui palju sai iga laps neist maiustustest ja kui palju jäi igast liigist üle?

266. Raamatukappi, milles oli 10 riulit, tuli asetada 720 raamatut. Mitu raamatut tuleks asetada keskmiselt igale riulile?

267. Riidetükk, milles oli 10 m riiet, maksab 370 rubla. Ostja ostis sellest tükist 3 m. Kui palju tuli tal maksta?

268. 10-kilone kott püülijahu maksis 80 rubla. Kui palju maksab 3 kg jahu? 7 kg jahu? 8 kg jahu?

269. Töölised parandasid 400 m pikkuse teeosa 10 päevaga. Kui pika teeosa parandaksid nad siis, kui nad töötaksid veel 6 päeva samasuguse kiirusega?

4. Kolmekohaliste arvude jagamine ühekohalistega (peast).

270. Raamatukapis oli 300 raamatut laotud võrdselt 5 riulile. Mitu raamatut oli igal riulil?

271. Kolmes ühesuuruses virnas on kokku 240 telliskivi. Mitu tellist on igas virnas?

272.	600 : 2	600 : 4	180 : 6	490 : 7	450 : 5
	800 : 4	300 : 2	420 : 7	320 : 8	540 : 9
	900 : 3	900 : 6	640 : 8	360 : 9	280 : 4
	700 : 7	700 : 5	270 : 9	720 : 8	240 : 8
	600 : 3	500 : 2	720 : 9	420 : 6	540 : 6

273. Koostan ülesandeid eelmise harjutuse viimase tulba arvudega.

274.	246 : 2	366 : 3	336 : 3	609 : 3	612 : 6
	428 : 2	864 : 2	639 : 3	808 : 4	924 : 3
	396 : 3	555 : 5	884 : 4	408 : 2	832 : 8
	939 : 3	488 : 4	462 : 2	906 : 3	749 : 7
	848 : 4	636 : 6	963 : 3	505 : 5	981 : 9
	384 : 3	476 : 4	456 : 4	478 : 2	894 : 2
	464 : 4	585 : 5	372 : 3	651 : 3	681 : 3
	672 : 6	351 : 3	595 : 5	978 : 3	852 : 4
	791 : 7	472 : 4	896 : 8	876 : 4	892 : 4
	798 : 7	896 : 6	684 : 6	652 : 2	987 : 3

275. Arvu, mida jagatakse, nimetatakse **jagatavaks**, arvu, millega jagatakse, nimetatakse **jagajaks** ja saadud arvu **jagatiseks**.

$$224 : 2 = 112$$

$$\text{jagatav} : \text{jagaja} = \text{jagatis.}$$

Nimeta ülesandest nr. 274 jagajad. Nimeta jagatavad. Nimeta jagatised.

276. Jagatav on 804 ja jagaja on 4. Leida jagatis!

277. Jagaja on 5 ja jagatav on 410. Leida jagatis!

278. Juturaamatus oli 672 lehekülge. Miili luges raamatu läbi 6 päevaga. Arvutan.

279. Aiaast saadi suviõunu 336 kg, taliõunu aga 3 korda vähem. Arvutan.

5. Kirjalik jagamine.

280. Eesrindlik tööline sai nädalas (6 päeva) töötasu 852 rubla. Mitu rubla teenis ta keskmiselt päevas?

281. 8 uusmaasaajat ostsid kokku 472 kg põlluväetist, igaüks sai ühepalju. Mitu kg väetist sai iga uusmaasaaja?

282.	465 : 3	574 : 2	890 : 3	500 : 4
	624 : 4	762 : 6	854 : 7	700 : 4
	564 : 3	925 : 5	876 : 6	900 : 4
	525 : 3	785 : 5	845 : 5	704 : 4
	665 : 5	934 : 4	928 : 8	1000 : 8

283.	278 : 2	697 : 2	524 : 4	764 : 2
	492 : 4	856 : 2	759 : 3	728 : 4
	387 : 3	876 : 4	568 : 2	655 : 5
	585 : 5	678 : 3	846 : 6	966 : 6
	896 : 8	987 : 3	917 : 7	968 : 8

284.	420 : 3	810 : 3	704 : 4	908 : 4
	680 : 4	960 : 4	405 : 3	805 : 7
	780 : 2	840 : 7	804 : 6	904 : 8
	850 : 5	840 : 6	903 : 7	508 : 2
	960 : 6	960 : 8	807 : 3	705 : 5

285.	804 : 4	218 : 2	312 : 3	742 : 7	Kontrolliks
	609 : 3	432 : 4	618 : 3	848 : 8	jagan
	603 : 3	530 : 5	824 : 8	832 : 4	peast.
	909 : 3	630 : 6	525 : 5	828 : 4	
	416 : 4	420 : 4	624 : 4	924 : 3	

286.	575 : 6	248 : 8	408 : 5	600 : 8	160 : 5
	364 : 4	855 : 9	406 : 7	300 : 4	510 : 6
	567 : 7	679 : 7	203 : 7	200 : 8	760 : 8
	426 : 6	588 : 6	504 : 6	260 : 4	375 : 4
	536 : 8	612 : 9	801 : 9	459 : 9	546 : 6

$$287. \quad 12 : 4 = 3 \qquad 3 \cdot 4 = 12$$

jagatav : jagaja = jagatis; jagatis · jagaja = jagatav.

Jagatise ja jagaja korrutis annab jagatava.

Ju his: Jagamise kontrolliks korrutan jagatise jagaja.

Näidis:	$\begin{array}{r} 855 \quad \quad 9 \\ 81 \quad 95 \\ \hline 45 \\ 45 \\ \hline \end{array}$	Kontroll:	$\begin{array}{r} 95 \\ .9 \\ \hline 855 \end{array}$
---------	--	-----------	---

288. Jagan ja kontrollin korrutamisega:

396 : 4	785 : 5	351 : 9	558 : 9
693 : 7	477 : 9	776 : 4	976 : 8
756 : 6	245 : 7	776 : 8	469 : 7
352 : 8	354 : 6	738 : 9	924 : 3
704 : 4	840 : 8	432 : 4	980 : 7

289. Leida jagas ühe arvu 5-ga ja sai 109. Missuguse arvu jagas Leida?

290. Jagatis on 114 ja jagaja on 6. Kui suur on jagatav?

291. Kui palju tuleks päevas teenida, et nädalaga teenida 402 rubla (nädalas on 6 tööpäeva)?

292. Kolhoosi karjas oli 462 lehma ja lambaid 3 korda vähem kui lehmi. Mitu looma oli karjas?

293. Kahe linna vahemaa on 360 km. Rong sõidab selle maa 6 tunniga, auto aga 9 tunniga. Mitme km võrra sõidab rong tunnis rohkem kui auto?

294. Kaks suusatajate rühma võistlesid. Uks rühm sõitis 3 päevaga 126 km, teine rühm aga 6 päevaga 186 km. Kumb rühm sõitis päevas rohkem ja mitme km võrra?

295. Kalurite artell, mis koosnes 8 inimesest, püüdis 724 kg kala. 540 kg tarvitasid nad konservide valmistamiseks ja ülejäägi jagasid omavahel võrdselt. Mitu kg sai iga kalur?

296. Partisanidel oli 784 väiksemat miini ja suuremaid 7 korda vähem. Lahingutegevuses fašistide vastu tarvitati ära pool kõigist miinidest. Mitu miini jäi veel järele?

297. Raamatukapis oli 600 raamatut võrdselt 5 riiulile laotud. Kaks riiulit äit viidi üle teise kappi. Mitu raamatut jäi siis esimesse kappi?

298. Kuues vagunis on kokku 468 istekohta. Mitu istekohta on 9-s samasuguses vagunis?

299. Kolmes kastis oli kokku 702 muna, igaühes ühepalju. Mitu muna mahuks 4-ja samasuurusesse kasti?

300. Ema ostis 9 m riidet ja maksis selle eest 432 rubla. Teisel päeval ostis ta veel 4 m sama riidet juurde. Kui palju maksis ema selle riide eest kokku?

6. Jagamine täiskümnetega, kui jagatava viimane number on 0.

301. Mitu korda mahub . 2 4-sse $4 : 2 =$
Mitu korda mahub 20 40-sse? $40 : 20 =$
Mitu korda mahub 3 9-sse? $9 : 3 =$
Mitu korda mahub 30 90-sse? $90 : 30 =$

Jagatis ei muutu, kui jagatavat ja jagajat suurendame 10 korda.

302. Mitu korda mahub 40 80-sse? $80 : 40 =$
 Mitu korda mahub 4 8-sse? $8 : 4 =$
 Mitu korda mahub 30 60-sse? $60 : 30 =$
 Mitu korda mahub 3 6-sse? $6 : 3 =$

Jagatis ei muutu, kui jagatavat ja jagajat mõlemaid vähendame 10 korda.

303. Arvutan peast:

210 : 70	350 : 70	480 : 60	490 : 70	720 : 80
420 : 70	450 : 50	540 : 90	810 : 90	640 : 40
250 : 50	320 : 40	630 : 70	460 : 40	850 : 50
240 : 30	560 : 80	640 : 20	640 : 20	930 : 30
400 : 80	270 : 30	360 : 60	300 : 50	960 : 60

304. 20 tunniga sõitis rong 760 km. Mitu km sõitis see rong keskmiselt tunnis?

305. Mitu tundi on 540 minutit? 720 min.? 840 min.? 960 min.?

306. Avalda minutites: 480 sek.; 660 sek.; 780 sek.; 900 sek.

307. Aurik sõitis 20 tunniga 540 km. Mitu km sõidab aurik 30 tunniga sama kiiruse juures?

308. 20-meheline artell parandas ära 680 m maanteed. Mitu m maanteed parandaks sama ajaga 40-meheline artell, kui ta töötaks niisama kiirelt? (Lahendada kahel viisil.)

309. Uhes laagris oli 180 pioneeri jaoks 20 telki. Mitu telki pidi muretsema teine laager, kus oli 225 pioneeri, kui neid mahutada telkidesse samuti kui esimeses laagris?

Neli põhitehet 1000 piires.

310. Pean meeles:

1. Enne teostan sulgudes olevad tehted.
2. Kui sulgusid ei ole, siis teen esmalt korrutamised ja jagamised ja alles siis liidan ja lahutan.

Näidised: $(435 + 215) : (518 - 468) = 13$

$$\begin{array}{r} 1) \quad 435 \\ \quad + 215 \\ \hline \quad 650 \end{array} \quad \begin{array}{r} 2) \quad 518 \\ \quad - 468 \\ \hline \quad 50 \end{array} \quad 3) \quad 650 : 50 = 13$$

$640 : 4 + 3 \cdot 90 = 430$

$$\begin{array}{r} 1) \quad 640 : 4 = 160 \\ \quad - 4 \\ \hline \quad 24 \\ \quad - 24 \\ \hline \end{array} \quad 2) \quad 3 \cdot 90 = 270 \quad 3) \quad \begin{array}{r} 160 \\ + 270 \\ \hline 430 \end{array}$$

311. $(130 : 10) \cdot 50$ $(8 \cdot 90) : 30$ $640 : 4 + 3 \cdot 90$
 $(170 : 10) \cdot 40$ $(9 \cdot 70) : 70$ $540 : 6 + 4 \cdot 80$
 $(180 : 10) \cdot 30$ $(12 \cdot 60) : 60$ $920 : 4 + 630 : 7$
 $(190 : 10) \cdot 30$ $(12 \cdot 40) : 80$ $450 : 9 + 720 : 9$

312. $(69 + 77) \cdot 5$ $(5 \cdot 117) : 9$ $(371 + 265) : 3$
 $(39 + 78) \cdot 4$ $(6 \cdot 124) : 8$ $(369 + 187) : 4$
 $(48 + 67) \cdot 3$ $(4 \cdot 135) : 6$ $(347 + 118) : 5$
 $(85 + 37) \cdot 5$ $(6 \cdot 126) : 7$ $(489 + 176) : 7$

313. $6 \cdot 54 + 327$ $5 \cdot 97 - 219$ $(937 - 378) : 7$
 $9 \cdot 25 + 316$ $8 \cdot 68 - 415$ $(921 - 489) : 8$
 $7 \cdot 48 + 499$ $7 \cdot 69 - 306$ $(680 - 404) : 6$
 $8 \cdot 55 + 370$ $9 \cdot 58 - 436$ $(1000 - 532) : 9$

$$314. \quad \begin{array}{lll} 915 - (134 \cdot 4) & 4 \cdot 184 - 488 & (646 - 549) \cdot 9 \\ 800 - (146 : 3) & 8 \cdot 125 - 699 & (564 - 475) \cdot 7 \\ 723 - (198 \cdot 3) & 6 \cdot 148 - 417 & (452 - 387) \cdot 8 \end{array}$$

$$315. \quad \begin{array}{lll} 1000 - (226 : 4) & 5 \cdot 126 - 486 & (536 - 458) \cdot 6 \\ 630 : 9 + 330 & 300 - 9 \cdot 24 & 5 \cdot 158 - 617 \\ 540 : 3 + 180 & 200 + 8 \cdot 56 & 4 \cdot 164 - 488 \\ 560 : 8 + 235 & 700 + 6 \cdot 67 & (1000 - 450) : 5 \\ 880 : 4 + 317 & 900 - 7 \cdot 89 & (257 + 167) : 8 \end{array}$$

$$316. \quad \begin{array}{ll} (435 + 215) : (518 - 468) & (315 + 335) : (618 - 568) \\ (556 + 224) : (729 - 668) & (324 + 456) : (739 - 679) \\ (909 - 189) : (835 - 755) & (909 - 269) : (735 - 655) \\ (1000 - 190) : (904 - 814) & (1000 - 280) : (804 - 714) \end{array}$$

$$317. \quad \begin{array}{lll} 387 + 598 - (271 + 393) & 15 \cdot 30 + 10 \cdot 33 & 300 - 9 \cdot 24 \\ 984 - 712 - (569 - 221) & 20 \cdot 42 - 20 \cdot 37 & 200 + 8 \cdot 56 \\ (237 + 663) : (306 - 297) & 630 : 9 + 330 & 900 - 7 \cdot 83 \\ 998 - 199 + 299 + 399 & 540 : 3 + 180 & 700 + 6 \cdot 67 \end{array}$$

318. M ä r k u s: Jagamisel saame jäägi.

$$\begin{array}{lllll} 652 : 9 & 375 : 4 & 660 : 8 & 712 : 9 & 400 : 3 \\ 584 : 7 & 536 : 6 & 707 : 8 & 530 : 6 & 500 : 7 \\ 621 : 8 & 319 : 7 & 465 : 7 & 231 : 2 & 600 : 9 \\ 404 : 6 & 652 : 8 & 507 : 4 & 617 : 6 & 1000 : 3 \end{array}$$

319. Missuguse arvuga tuleb liita 276, et saada 567?

320. Missugusest arvust tuleb lahutada 235, et jääks järele 450?

321. Missugust arvu tuleb jagada 8-ga, et saada 96?

322. Missuguse arvuga tuleb korrutada 18, et saada 720?

323. Summa on 762 ja üks liidetav on 305. Leida teine liidetav.

324. Leida vähendatav, kui vahe on 39 ja lahutatav on 347.

325. Kahe teguri korrutis on 938 ja üks tegur on 7. Kui suur on teine tegur?

326. Jagaja on 4 ja jagatis on 239. Leida jagatav.

327. Koostan ise ülesandeid nr. 319—326 eeskujul.

328. Uhest mesipuust saab 15 kg mett. Mitu kg mett saab 20 (30; 50) mesipuust?

329. Süda tuksub minutis 75 korda. Mitu korda tuksub ta 7 (8; 9; 10) minutis?

330. Üks masin sorteerib tunnis 360 kg viljateri, teine aga 70 kg vähem. Mitu kg teri sorteerivad mõlemad masinad kokku tunni jooksul?

331. Aiast korjati 170 kg pirne, ploome aga 60 kg enam kui pirne ja õunu 2 korda rohkem kui ploome. Kui palju saadi pirne, ploome ja õunu kokku?

332. Nõukogude armee üksus sai sakslastelt sõjasaa-gina 984 automaatpüssi, kuulipildujaid 3 korda vähem kui püsse, miinipildujaid 4 korda vähem kui kuulipildujaid, kahureid 39 võrra rohkem kui miinipildujaid. Kui palju kahureid saadi sõjasaagiks?

333. Lennuk sõitis 4 tunniga 780 km. Esimese tunniga sõitis ta 179 km, teisega 205 km, kolmandaga 46 km enam kui esimesega. Mitu km sõitis lennuk neljanda tunniga?

334. Talumees müüs turul 9 kg marju à 18 rubla kg ja 2 kana à 75 rubla. Saadud raha eest ta ostis saapad ja järele jäi tal veel 14 rubla. Kui palju maksid saapad?

335. Vabrikus töötab 959 töelist: mehi, naisi ja õpilasi. Mehi on 419, naisi 354. Kui palju on vabrikus õpilasi?

336. Rong sõitis Tallinnast Petseri 38-km-se tunnikiirusega. 7 tunni pärast jäi tal Petserini sõita veel 13 km. Kui pikk on tee Tallinnast Petseri?

337. Vennal oli 352 rubla, õel aga 183 rubla. Vend kulutas 189 rbl., õde 9 korda vähem. Kummal jäi raha vähem järele ja mitme rubla võrra?

338. Turist sõitis ühel päeval 206 km, teisel 138 km, kolmandal aga pool sellest, mis kahel eelmisel päeval kokku. Mitu km sõitis turist kolme päevaga kokku?

339. Lodjaga toodi linna 1000 m³ puid, neist kasepuid 149 m³, kuusepuid 3 korda rohkem, männipuid 78 m³ rohkem kui kasepuid ja ülejäänud olid segapuud. Kui palju toodi segapuud?

340. Mäevälja sovhoosis on 43 lehma ja iga lehm annab päevas keskmiselt 10 liitrit piima. Arula sovhoosis on 60 lehma ja iga lehm annab päevas keskmiselt 11 l piima. Selja sovhoosis on 30 lehma ja iga lehm annab päevas keskmiselt 15 l piima. Missugune sovhoos saab kõige rohkem piima päevas?

341. Osteti 9 m villast riiet hinnaga 45 rubla meeter ja 8 m siidi ning maksti kokku 637 rubla. Kui palju maksis 1 m siidi?

342. Jalgrattur sõidab 3 tunniga 48 km. Mitme tunniga sõidab ta 352 km?

343. Kooperatiivi toodi 712 kg õunu, 9 suuremat kasti ja 7 väiksemat kasti. Igas suuremas kastis oli 48 kg õunu. Mitu kg õunu oli igas väiksemas kastis?

344. Kahes kotis on kokku 160 kg kartuleid. Uhes kotis on 30 kg enam kui teises. Mitu kg on kummaski kotis?

345. Kaks kanamuna kaalub kokku 198 g. Üks muna on 12 g võrra raskem kui teine. Palju kaalub kumbki muna?

346. Pudel piimaga kaalub 900 g, kusjuures piim kaalub 100 g võrra rohkem kui pudel. Mitu g piima on pudelis?

347. Kahes kapis oli kokku 1000 raamatut. Uhest kapist võeti ära 128 raamatut ja teisest 64. Järelejäänud raamatud jaotati nii, et kummaski oli ühepalju raamatuid. Mitu raamatut jäi kummassegi kappi?

348. Metsatukas kasvasid männid ja kuused, kokku 860 puud. Kui raiuti maha 126 kuuske ja 3 korda rohkem mände, siis jäi mõlemaid järele ühepalju. Mitu kuuske ja mitu mändi jäi kasvama?

349. Jaan ostis 4 pliiatsit ja Liisi 6 samasugust pliiatsit. Kokku maksid nad 1 rubla 80 kop. Kui palju maksis 1 pliiats? Kui palju kulus Jaanil raha ja kui palju kulus Liisil?

350. Uhest riidekangast müüdi ühele ostjale 5 m ja teisele 3 m riidet. Kokku maksid nad 720 rubla. Kui palju maksis kumbki ostja riide eest?

351. Kolmele töölisele maksti ühesuguse töö eest kokku 600 rubla töötasu. Üks neist töötas 1 päeva, teine 2 päeva ja kolmas 3 päeva. Mitu rubla pidi igaüks neist saama?

352. Pronksis on 1 osa vaske ja 2 osa tina. Kui palju vaske ja kui palju tina on pronksitükis, mis kaalub 732 kg?

353. Kahe kraavi pikkus on kokku 264 m. Üks kraav on teisest 3 korda pikem. Mitu m on kumbki kraav pikk?

354. Maja taastamiseks kulutati lupja 3 korda rohkem kui tsementi ja mõlemaid kokku tarvitati 828 kg. Kui palju kulutati lupja ja kui palju tsementi?

Numeratsioon.

1. Arvud 1000-st — 10 000-ni.

355.

1 kop.	10 kopikat	1 rubla	1 tšervoonets (10 rubla)	10 tšervoonetsit (100 rubla)
1 kop.	10 kop.	100 kop.	1000 kop.	10 000 kopikat

1 rubla = 100 kop.	10 rubla = 1000 kop.
2 " = ...	20 ..... = ...
4 " = ...	40 ..... = ...
6 " = ...	60 ..... = ...
9 " = ...	90 ..... = ...
100 rubla = 10 000 kop.	

Mitu ühekopikalist on rublas? 10 rublas? 100 rublas?

Mitu kümnekopikalist on rublas? 10 rublas? 100 rublas?

356. 1 kilomeeter = 1000 meetrit

2 kilomeetrit = ...	"
3 " = ...	"
5 " = ...	"
7 " = ...	"
8 " = ...	"
9 " = ...	"

357. Loendame (terve klassiga): 1000-st ühekaupa kuni 1010; 1010-st kümnekaupa kuni 1100; 1100-st sajakaupa kuni 2000; 2000-st tuhandekaupa kuni 10 000.

358. Loendame: tuhandekaupa 1000-st kuni 8000; 8000-st sajakaukaupa kuni 9900; 9900-st kümnekaupa kuni 9980; 9980-st ühekaupa kuni 10 000.

359. Loendan 1-kaupa edasi ja tagasi (10 arvu). Kirjutatan need arvud:

Edasi: 1000; 1001; .....

Tagasi: 3106; 3105; .....

360. Loendan 1-kaupa ja tagasi 10 arvu:

Edasi: 8997; 8998; .....

Tagasi: 9006; 9005; .....

361. Loendan 10-kaupa edasi ja tagasi (10 arvu). Kirjutatan need arvud:

Edasi: 2070; 2080; .....

Tagasi: 4050; 4040; .....

362. Loendan 100-kaupa edasi ja tagasi (10 arvu). Kirjutatan need arvud:

Edasi: 5400; 5500; .....

Tagasi: 6600; 6500; .....

363. Loendan 1000-kaupa edasi ja tagasi (10 arvu). Kirjutatan need arvud:

Edasi: 1000; .....

Tagasi: 10 000; .....

364. Kirjutatan igale antud arvule eelneva ja järgneva arvu:

Eelnev arv: 1109 . . . . .

Antud arv: 1110 2319 3409 5100 2099 9879

Järgnev arv: 1111 . . . . .

365. Millised arvud tuleb liita järgnevate arvudega, et saada 10 000?

9000; 9900; 9990; 9999.

366. Lahutan 10 000-st järgmised arvud: 1000; 100; 10; 1.

367. Nimetan, missugused arvud tuleb liita allolevate arvudega, et saada 10 000.

9992	9920	9760	7880	9934
9994	9940	9450	5270	9465
9997	9970	9370	6980	9099
9991	9990	9690	3190	9001

368. Ühelised: 1 2 3 4 5 6 7 8 9

10 ühelist	= 1 kümneline	= 10
10 kümnelist	= 1 sajaline	= 100
10 sajalist	= 1 tuhandeline	= 1 000
10 tuhandelist	= 1 kümnetuhandeline	= 10 000

Arvud 1 2 3 ..... kuni 9 moodustavad **üheliste järgu**.
10 ühelist moodustavad järgmise — **kümneliste järgu** ühiku.
Kümneliste järgus on samuti 9 ühikut, mis me kirjutame
arvus teisele kohale (lugedes ühelistest vasakule).

10 kümnelist moodustavad kolmanda — **sajaliste järgu**
ühiku. Sajaliste järgus on samuti 9 ühikut, mis me kirju-
tame arvus kolmandale kohale.

10 sajalist moodustavad neljanda — **tuhandeliste järgu**
ühiku. Tuhandeliste järgus on samuti 9 ühikut, mis me kir-
jutame arvus neljandale kohale.

10 tuhandelist moodustavad viienda — **kümnetuhande-
liste järgu** ühiku. Kümnetuhandeliste järgus on samuti 9 ühi-
kut, mis me kirjutame arvus viiendale kohale.

Panen tähele: Igas järgus võivad esineda ainult
arvud 1 kuni 9, sest iga 10 alama järgu ühikut annavad ühe
kõrgema järgu ühiku.

369. Kirjutan vihikusse, täites tühjad kohad:

- 1) 1 kümneline = ... ühelist
- 2) 1 sajaline = ... kümnelist = ... ühelist
- 3) 1 tuhandeline = ... sajalist = ... kümnelist = ... ühelist
- 4) 1 kümnetuhandeline = 10 tuhandelist = ... sajalist = ... kümnelist = ... ühelist.

370. Joonistan tabeli ja märgin, mitu ühikut on antud arvude igas järgus.

	5	4	3	2	1
Järgud Arvud	Kümne- tuhande- lised	Tuhande- lised	Saja- lised	Kümne- lised	Ühe- lised
12 645	1	2	6	4	5
9 831					
10 379					
8 053					
10 007					
.....					
.....					
.....					
.....					

Pea n meeles: Ühelsed kirjutame (paremalt vasakule arvates) esimesele kohale, kümnelsed — teisele, sajalised — kolmandale, tuhandelsed — neljandale ja kümnetuhandelsed — viiendale kohale.

371. Kirjutatud arvud, milles on:

1)	1	kümnetuhandel.	2	tuhandel.	6	sajalist	5	kümnn.	3	ühel.
2)	—	"	9	"	5	"	9	"	2	"
3)	1	"	7	"	2	"	—	"	9	"
4)	—	"	2	"	—	"	4	"	—	"
5)	—	"	3	"	4	"	—	"	—	"
6)	1	"	—	"	—	"	8	"	5	"
7)	1	"	—	"	—	"	—	"	6	"
8)	—	"	1	"	—	"	2	"	—	"

Märkus: Kui mõnes järgus ei ole ühtki ühikut, siis kirjutame selle järgu kohale 0.

Näidis: 1 tuhand. 5 sajal. 2 ühel. = 1502.

372. Kirjutatud arve õpetaja etteütluse järgi: Esiteks kirjutatud tuhandete arvu ja pean meeles, et sellele peab järgnema veel 3 järku (kohta); puuduva järgu asemele kirjutatud 0.

Näidis:

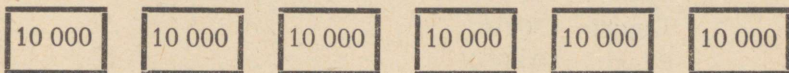
Viis tuhat	seitsesada viis	5 705
(Üks) tuhat	kolmkümmend kaks	1 032
Neli tuhat	kaheksa	4 008
Kümme tuhat	kolmsada nelikümmend	10 340

2. Arvud 10 000-st — 1 000 000-ni.

373. Alama järgu 10 ühikut loetakse kõrgemas järgus üheks ühikuks.

10 ühelist = 1 kümneline	$10 \cdot 1 = 10$
10 kümnelist = 1 sajaline	$10 \cdot 10 = 100$
10 sajalist = 1 tuhandeline	$10 \cdot 100 = 1000$
10 tuhandelist = 1 kümnetuhandeline	$10 \cdot 1000 = 10\ 000$

Liidame 10 000-lisi ja loendame saadud arve: 10 tuhat, 20 tuhat, ... 100 tuhat.

10 kümnetuhandelist on 1 sajatuhandeline.

$$10 \cdot 10\,000 = 100\,000$$

10 kümnetuhandelist moodustavad järgmise kõrgema — sajatuhandeliste — järgu ühiku. Sajatuhandeliste järgus on 9 ühikut, mis kirjutatakse arvu kuuendale kohale.

Loendan 100 000-lisi kuni 900 000-ni ja kirjutatan vastavad arvud vihikusse: 100 000; 200 000; . . . . .

374. Loendame (terve klassiga): 10 000-st ühekaupa kuni 10 010; 10 010-st kümnekaupa kuni 10 100; 10 100-st sajakaupa kuni 11 000; 11 000-st tuhandekaupa kuni 20 000; 20 000-st kümnetuhandekaupa kuni 100 000 ja 100 000-st sajatuhandekaupa kuni 900 000.

375. Loendame: sajatuhandekaupa kuni 900 000; siis edasi kümnetuhandekaupa kuni 980 000; edasi tuhandekaupa kuni 999 000; edasi sajakaupa kuni 999 900; edasi kümnekaupa kuni 999 990 ja siis ühekaupa kuni 999 999.

376. Loendan 1-kaupa edasi ja tagasi (10 arvu). Kirjutatan need arvud:

Edasi:	10 094;	10 095	. . . . .
Tagasi:	20 104;	20 103	. . . . .
Edasi:	100 997	. . . . .	. . . . .
Tagasi:	100 002	. . . . .	. . . . .

382. Millised arvud tuleb liita järgmiste arvudega, et saada 100 000?

Arvud: 90 000; 99 000; 99 900; 99 990; 99 999

383. Lahutan 200 000-st järgmised arvud:

100 000; 10 000; 1000; 100; 10; 1.

384. Nimetan, missugused arvud tuleb liita allolevatega, et saada 100 000.

99 994	99 930	99 820	98 000	84 000
99 962	99 970	99 670	97 300	75 000
99 987	99 990	99 750	94 900	43 000
99 956	99 960	99 890	96 700	67 000
99 979	99 940	99 350	93 800	32 000

3. Arvude jaotamine klassidesse.

385. Arvude lugemise ja kirjutamise kergendamiseks jaotatakse suuremad arvud **klassidesse**. Kolm esimest järku — ühelised, kümnelised ja sajaliselised — s. o. arvud 1—999 moodustavad esimese ehk **üheliste klassi**.

Üheliste klassi 1000 ühikut annavad järgmise kõrgema klassi ühiku. Kolm järgmist järku — ühetuhandelised, kümnetuhandelised ja sajatuhandelised — s. o. arvud 1000—999 999 moodustavad teise ehk **tuhandeliste klassi**.

Tuhandeliste klassi 1000 ühikut annavad ühe ühiku kolmandast klassist, mida nimetatakse **miljoniliste klassiks**.

Miljoniliste klass			Tuhandeliste klass			Üheliste klass		
Sajamiljo- nillised	Kümnemil- jonilised	Ühemiljo- nillised	Sajatuhan- delised	Kümnetu- handelised	Ühetuhan- delised	Sajalised	Kümmelised	Ühelised
		1	3	4	5	6	0	7
1	2	3	4	0	5	7	1	5
	3	0	4	5	0	6	7	8
		2	4	0	5	7	0	9
		3	0	0	6	0	7	6
			5	0	4	0	1	0
		1	0	0	0	5	6	7
		1	0	0	2	0	3	0

Igas klassis on 3 järku: ühelised, kümmelised ja sajalised.

Nimeta üheliste klassi järgud! Tuhandeliste klassi järgud! Miljoniliste klassi järgud! Loen tabelisse kirjutatud arve.

J u h i s : Arve loetakse klasside kaupa alates kõrge-
mast klassist ning lisatakse juurde klasside nimetused (välja
arvatud üheliste klass).

N ä i d i s : 1 345 607 loetakse: 1 miljon 345 tuhat 607.

386. Loen arve: 3 120 300; 760 286; 200 001; 303 030;
900 003; 1 002 008; 10 030 020; 100 010 001; 50 000 001;
1 001 001.

387. Joonistan vihikusse tabeli (vt. nr. 385) ja paigutan sellesse arvud, milles on:

- 1) 1 milj., 15 tuhandel., 7 sajal., 1 kümn., 5 ühel.
- 2) 3 milj., 1 sajatuhandel., 3 tuhandel., 5 kümn., 7 ühel.
- 3) 1 kümnemilj., 5 kümnetuhandel., 5 ühel.
- 4) 1 sajatuhandel., 5 tuhandel., 3 sajal., 2 ühel.

Paigutan tabelisse veel järgmised arvud:

100 503 006; 1 606 015; 1 000 005; 100 010.

388. Arve kirjutatakse samuti klasside kaupa, jättes üksikute klasside vahele veidi suurem vahe kui järkude vahele. Näidis: 1 432 525.

Kirjutan vihikusse tabelisse (vt. nr. 385) märgitud arvud.

389. Pean meeles: Viimases kõrgemas klassis võib olla kaks numbrit ja isegi ainult üks number, järgnevates alamates klassides peab esinema alati kolm numbrit, puuduvate järkude kohale kirjutame nullid.

Näidis: Üks miljon kolmkümmend kaks tuhat kolm —
1 032 003

Kirjutan vihikusse arvud:

- 1) üks miljon,
- 2) üks miljon viissada tuhat nelisada seitse,
- 3) kümme miljonit viis tuhat kuuskümmend kuus,
- 4) kakssada tuhat kolm,
- 5) viissada neli tuhat neliteistkümmend,
- 6) sada tuhat nelisada üks,
- 7) üks miljon kümme tuhat kümme.

390. Õpin pähe järkude nimetused (tabeli järgi) paremalt vasakule ja vastupidi.

Mitmendale kohale (paremalt vasakule) kirjutatakse tuhandelised? Sajatuhandelised? Sajalised? (Ühe)miljonilised?

Missuguse järgu ühikud kirjutatakse 2. kohale? 4. kohale? 7. kohale? 9. kohale?

391. Mitu iga järgu ühikut on järgnevais arvudes:

563 004; 1 343 065; 60 087; 500 006;

10 005 304; 100 315 500; 103 015 050?

Missugused järguühelised puuduvad neis arvudes?

392. Mitme nulliga kirjutatakse kümnelised? sajalised? kümnetuhandelised? miljonilised? sajamiljonilised?

1 miljon   6 tähte!

1 000 000   6 nulli!

393. Kirjutatan kõige suurema neljakohalise (viiekohalise, kuuekohalise, seitsmekohalise) arvu.

394. Kirjutatan kõige väiksema kolmekohalise (viiekohalise, kuuekohalise, üheksakohalise) arvu.

395. Kirjutatan kiiresti arve õpetaja etteütluse järgi. (Kirjutatan klasside kaupa, puuduvate järkude kohale nullid.)

396. Kui suur on miljon?

$$10 \cdot 10 = 100$$

$$10 \cdot 100 = 1000$$

$$10 \cdot 1000 = 10\,000$$

$$10 \cdot 10\,000 = 100\,000$$

$$10 \cdot 100\,000 = 1\,000\,000$$

1 miljon = ... sajatuhand. = ... kümnetuhand. =
. . . . . tuhand. = ... sajalist = ... kümnelist =
. . . . . ühelist.

397. Kui seada tikud otsakuti üksteise järele, siis
10 tikku on 50 sm

100	"	"	sm = ... m
1 000	"	"	. . . . . m
10 000	"	"	. . . . . m
100 000	"	"	. . . . . m = ... km
1 000 000	"	"	. . . . . km

398. 10 000 hernetera kaalub umbes 2 kg

100 000	"	"	"	. . . . . "
1 000 000	"	"	"	. . . . . "

399. Kui astun 1 000 sammu 12 minutiga, siis astun
10 000 " 120 " ehk 2 tunniga;
100 000 " . . . . . tunniga;
1 000 000 " . . . . . "

400. Mitu sajalist on arvus 13 745?

Lahendan nii: sajaliste kohal on 7 sajalist; 3 tuhandelist = 30 sajalist ja 1 kümnetuhandeline = 100 sajalist; kokku on sajalisi 137.

Mitu kümnelist on samas arvus? Mitu tuhandelist?
Mitu ühelist?

401. Arvus 15 375 on:

Arvus 15 375 on:

kümnetuhandelisi kokku	1	ühelisi:	15 375
ühetuhandelisi kokku	15	kümnelisi:	1 537
sajalisi	" 153	sajalisi:	153
kümnelisi	" 1 537	tuhandelisi:	15
ühelisi	" 15 375	kümnetuhandelisi:	1

Lahutan samuti järkudeks arvu 105 321.

402. Nimetan, kui palju on igas antud arvus kokku sajatuhandelisi, kümnetuhandelisi, tuhandelisi jne.

980 567	5 068	990 007
302 405	16 700	600 300
100 060	80 550	100 001
32 120	160 123	1 025
40 007	503 570	1 000 000

Suurte arvude liitmine.

1. Peast arvutamiseks.

403.

700 + 300	650 + 600	1 400 + 2 200	1 000 + 300
800 + 400	200 + 840	4 200 + 3 300	4 000 + 600
600 + 500	700 + 843	1 000 + 2 000	2 200 + 200
820 + 300	2 000 + 4 000	3 000 + 3 000	7 500 + 300
400 + 808	1 700 + 700	9 000 + 6 000	8 600 + 100

403-a.

1 800 + 300 =	2 500 + 1 500	30 000 + 20 000
4 600 + 500 =	4 800 + 1 200	40 000 + 50 000
7 900 + 400 =	7 600 + 1 400	20 000 + 4 000
5 500 + 700 =	5 700 + 2 300	36 000 + 3 000
8 800 + 800 =	8 500 + 1 500	12 000 + 8 000

403-b.

58 000 + 6 000	26 000 + 31 000	27 000 + 36 000
20 000 + 70 000	44 000 + 53 000	100 000 + 300 000
12 000 + 20 000	15 000 + 25 000	400 000 + 500 000
30 000 + 42 000	19 000 + 14 000	600 000 + 60 000
13 000 + 15 000	48 000 + 13 000	300 000 + 25 000

404. Maantee äärest Härme taluni on 800 m ja sealt edasi Miku taluni 500 m. Kui kaugel on Miku talu maanteest?

405. Raamatukogus oli 7400 köidet. Aasta jooksul muretseti juurde 600 köidet. Mitu köidet oli kogus aasta lõpul?

406. Linna taastamiseks toodi kahe lodjaga telliskive. Uhel lodjal oli 30 000, teisel 52 000 kivi. Mitu kivi toodi kokku?

407. Teenistuja pani töö-hoiukassasse esimesel poolaastal 700 rubla ja teisel poolaastal 835 rubla. Mitu rubla oli tal hoiule pandud aasta jooksul?

2. Kirjalikult arvutamiseks.

408.	840	360	745	862	433	582	968
	+430	720	630	516	707	818	536
	<u> </u>	<u> </u>	<u> </u>	<u> </u>	<u> </u>	<u> </u>	<u> </u>
	260	370	822	408	961	84	638
	650	845	490	962	88	5	97
	+480	205	536	330	9	976	542
	<u> </u>	<u> </u>	<u> </u>	<u> </u>	<u> </u>	<u> </u>	<u> </u>

Kontrolliks liidan samad arvud teises järjekorras (alt üles).

409.	1756	2046	3240	1663	4254	6048	2075
	+87	392	2500	3125	2342	3731	924
	<u> </u>	<u> </u>	<u> </u>	<u> </u>	<u> </u>	<u> </u>	<u> </u>
	158	6144	4386	7524	5814		
	+1732	3009	4654	1098	3287		
	<u> </u>	<u> </u>	<u> </u>	<u> </u>	<u> </u>		

Kontrolliks liidan teises järjekorras.

410.	1243	4042	46	766	3196
	4523	3067	582	5904	77
	<u>+2132</u>	<u>931</u>	<u>2638</u>	<u>2777</u>	<u>4923</u>

411.	9 085 + 4 932	27 380 + 6 120	46 743 + 34 687
	14 400 + 3 200	47 205 + 23 390	29 035 + 44 987
	12 690 + 5 400	41 026 + 23 694	57 966 + 29 088
	18 500 + 2 364	40 906 + 38 178	61 180 + 29 995

412.	168 425 + 20 635	601 691 + 32 209
	306 527 + 64 081	127 348 + 33 509
	279 043 + 11 462	645 007 + 43 868
	236 450 + 72 357	539 605 + 207 269
	273 542 + 27 365	302 786 + 280 907

413. Lubjavabrik valmistas ühel aastal 340 637 kg lupja, teisel aastal 71 426 kg rohkem. Kui palju lupja valmistas vabrik kahe aastaga?

414. Linnas taastati 3 koolimaja. Esimene läks maksma 57 860 rubla, teine 61 460 rubla ja kolmas 750 rubla võrra rohkem kui teine. Palju läks maksma kolme maja taastamine kokku?

415. Siirupivabrikule osteti ühel päeval 124 630 kg kartuleid, teisel päeval ületati see norm 1582 kg võrra. Mida arvutada (2 küsimust)?

416. Üks liidetav on 34 763, teine 7650 võrra suurem. Kui suur on nende summa?

417.	80 706 + 674 839	367 845 + 126 456	27 397 + 52 965
	306 057 + 596 740	198 456 + 257 845	17 328 + 48 562
	32 847 + 171 452	367 486 + 458 946	27 460 + 45 279
	208 760 + 710 099	286 948 + 645 756	52 706 + 34 897
	284 965 + 247 534	898 767 + 77 385	56 376 + 67 240

418.	32 468	456	4 185	116 719	138 009
	9 087	18 095	777	432 054	567 902
	<u>+ 554</u>	<u>6 972</u>	<u>46 853</u>	<u>8 908</u>	<u>192</u>

419.	372 408	98 077	78 473	16 719
	58 934	385 901	713 980	232 054
	<u>+ 5 697</u>	<u>446 870</u>	<u>6 755</u>	<u>8 908</u>

420.	726 584	6 273	34 866	26 307
	2 973	90 068	217 054	5 900
	57 006	864 350	487	100 675
	<u>+ 210 752</u>	<u>84 567</u>	<u>700 563</u>	<u>888</u>

Kontrollin, liites arvud alt üles.

421. Saapavabrik laskis müügile jaanuaris 540 800 paari, veebruaris 230 960 paari saapaid. Märtsi plaani suurendati 72 345 paari võrra, võrreldes veebruariga. Mitu paari saapaid laskis vabrik müügile 3 kuu jooksul?

422. Põlevkivi-kaevanduses toodeti põlevkivi: jaanuaris 968 tonni, veebruaris 1125 t, märtsis 1325 t, aprillis 1213 t, mais 1955 t ja juunis 4560 t. Mitu tonni põlevkivi toodeti poole aasta jooksul?

423. Teisel poolaastal saadi põlevkivi 2345 t rohkem kui esimesel poolaastal. Mitu tonni põlevkivi saadi aasta jooksul?

424. Keemiavabrik valmistas aastas 365 600 kg keemiasaadusi. Järgmisel aastal aga sotsialistliku võistluse tagajärjel valmistas vabrik saadusi 84 343 kg võrra rohkem. Mitu kg keemiasaadusi valmistati järgmisel aastal?

425. Esimene liidetav on 348 905 ja ta on teisest 18 987 võrra vähem. Kui suur on kahe liidetava summa?

426. Uhe segakaubastu läbimüük oli aastas 635 000 rubla, teisel segakaubastul aga 47 620 rbl. suurem ja kolmandal 8650 rbl. suurem kui kahel esimesel kokku. Kui suur oli kõigi kolme segakaubastu läbimüük?

427. ENSV-s peeti enne sõda ümmarguselt 229 500 hobust ja 773 800 veist. Mida arvutada?

428. Piimaühingusse toodi jaanuaris 95 198 kg piima, veebruaris 84 056 kg, märtsis 115 719 kg ja aprillis 145 067 kg. Mitu kg piima toodi 4 kuu jooksul kokku?

429. On antud arvud: 273 007, 300 009 ja 999. Leida nende summa.

430. Koostan ülesande kolme 5- ja 6-kohalise arvu liitmiseks.

431. Liidan arvud igas veerus ja igas reas:

156	486	473	232	8	148	.....
824	753	60	47	27	538	.....
93	68	8	598	817	1	.....
355	8	745	70	32	90	.....
79	775	72	9	979	99	.....
<hr/>						
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....

432. Talu piimaraamatusse oli märgitud märtsikuu jooksul:

(Kontrollida liitmisega alt üles.)

Kuupäev	Piima l	Kuupäev	Piima l	Kuupäev	Piima l
1. III	42	11. III	38	21. III	37
2. "	37	12. "	28	22. "	38
3. "	44	13. "	40	23. "	41
4. "	38	14. "	45	24. "	46
5. "	40	15. "	50	25. "	48
6. "	43	16. "	52	26. "	50
7. "	45	17. "	34	27. "	52
8. "	41	18. "	44	28. "	60
9. "	40	19. "	43	29. "	55
10. "	39	20. "	41	30. "	50
				31. "	49
Kokku:	.....		.....		.....

Mitu liitrit piima on märgitud piimaraamatusse märtsikuus?

433. Reastan pikkuse järgi jõed: Volga — 3700 km pikk, Kama — 1820 km, Oka — 1261 km, Uural — 2327 km, Kura — 1279 km pikk.

434. Uhiskaupluse läbimüük nädala jooksul oli:

	Rbl.	Kop.
Esmasp.	3 568	50
Teisip.	1 007	65
Kolmap.	599	00
Neljap.	720	92
Reedel	205	28
Laup.	11 003	75
<hr/>		
Kokku:	rbL.	kop.

Suurte arvude lahutamine.

1. Peast arvutamiseks.

435.	1 000—400	6 000—2 000	3 000— 300
	1 400—800	7 000—4 000	2 300— 300
	1 600—700	4 600—3 000	8 800— 700
	2 500—900	4 300—1 300	6 500— 300
	1 240—300	3 800—1 500	3 400—1 100
436.	1 000—800	30 000—10 000	26 000—6 000
	2 000—300	50 000—20 000	37 000—4 000
	1 400—600	70 000—30 000	40 000—5 000
	5 600—800	80 000—60 000	22 000—3 000
	7 100—900	70 000—50 000	51 000—7 000
437.	22 000—10 000	30 000—12 000	
	35 000—15 000	60 000—45 000	
	47 000—21 000	24 000—18 000	
	86 000—55 000	42 000—27 000	

438. 1926. a. oli Pärnus 21 000 elanikku, Viljandis 12 000 ja Haapsalus 5 000 elanikku. Mitme inimese võrra oli Viljandis ja Haapsalus elanikke vähem kui Pärnus?

439. Keskmise aasta linasaak oli Pärnumaal 1600 tonni, Valgamaal aga 700 t. Mitme tonni võrra oli linasaak Valgamaal väiksem kui Pärnumaal?

440. Laos oli 1900 kg kartuleid. Sealt müüdi ära 1200 kg. Mitu kg kartuleid jäi järele?

441. Telliskivitehases valmistati 50 000 katusekivi, millest müüdi 36 000 kivi. Mitu kivi jäi järele?

2. Kirjalikult arvutamiseks.

442. Vähendatav on 6 843, lahutatav on 3 622. Leida vahe!

443. Novembris tarvitas tehas 1 785 ruumimeetrit puid, oktoobris aga 1 243 ruumimeetrit. Kui palju puid kulus tehases oktoobris vähem kui novembris?

444. Kanamunade ostupunkti toodi 4 795 muna. Nendest saadeti kohe ära 2 505 muna. Mitu muna jäi järele?

445. Koostan ise ülesandeid neljakohaliste arvude lahutamiseks.

446.

2 465	9 578	34 346	19 507	647 835
<u>—1 354</u>	<u>—7 468</u>	<u>—3 210</u>	<u>—4 005</u>	<u>—403 201</u>
580 700	796 104	605 387	120 539	304 691
<u>—300 500</u>	<u>—740 103</u>	<u>—203 307</u>	<u>—100 439</u>	<u>—302 671</u>

447.	5 746—3 527	15 473— 3 185	869 381—37 560
	3 248—1 239	28 593— 4 398	975 048—84 032
	8 676—5 285	76 529— 5 819	12 654— 3 474
	7 653—5 382	372 546—30 437	27 894— 9 593
	77 867—8 664	504 857—32 565	54 675— 4 763

448.	5 416—2 378	25 764—12 906	2 465— 88
	9 646—1 978	38 769—25 675	1 944— 568
	4 373—2 748	42 213—39 568	3 053— 246
	7 860—4 912	20 564—17 776	6 876—4 392
	8 640—3 700	30 400—15 275	5 410—2 247

449. Seletan suusõnal, kuidas lahutan 4000-st 1086.

4 000	2 861	3 084	6 008	3 502	8 567
<u>—1 086</u>	<u>—279</u>	<u>—1 188</u>	<u>—3 407</u>	<u>—2 659</u>	<u>—5 599</u>
16 040	12 634	20 375	42 200	38 000	
<u>—4 086</u>	<u>—11 735</u>	<u>—16 383</u>	<u>—28 661</u>	<u>—10 465</u>	

450. Vähendatav on 56 420, lahutatav 8 630. Leida vahe.

451. Arvude 16 475 ja 5 384 summast lahutada nende vahe.

452. Volga jõe pikkus on 3 700 km ja Pärnu jõe pikkus 145 km. Mitme km võrra on Pärnu jõgi Volgast lühem?

453. Stalingradis oli 1897. a. 55 000 elanikku, 1926. a. 151 000 ja 1939. a. 445 000. Arvutada elanikkude juurdekasv Stalingradis a. 1897—1926 ja a. 1926—1939.

454. Lahutatav on 4 570, vahe on 26 400. Kui suur peab olema vähendatav?

455. Vähendatav on 520 000, vahe on 64 503. Kui suur on lahutatav?

456.	24 010—13 642	7 060—4 475	230 000—20 008
	50 040—37 085	8 008—2 609	430 000—30 006
	37 000—18 093	5 700—1 962	800 086—400 928
	30 205—17 496	20 048—14 395	852 236—776 589
	82 005—41 948	35 200—16 085	943 125—876 547

Kontrollin, liites vahe ja lahutatava.

457.	4 000—2 795	10 400—8 718	1 000 000—895 999
	10 000—7 804	70 000—34 864	1 000 000—777 777
	12 062—4 407	80 001—25 642	1 000 000—36 899
	8 100—6 421	30 102—15 749	1 000 000—100 111

Kontrollin, liites vahe ja lahutatava.

458. Linnas on 287 500 naist ja 128 600 last. Kokku meestega on elanikke 728 700. Kui palju on linnas mehi rohkem kui naisi?

459. Kaupluses oli 1 480 muna. Esmaspäeval müüdi 320 muna, teisipäeval — 472, kolmapäeval — 567, neljapäeval — 118. Mitu muna jäi veel müügiks?

460. ENSV-s oli a. 1946 mootorsõidukeid ja jalgrattaid järgmiselt: sõiduautosid 3 209, veoautosid 2 305, autobusi 281, mootorrattaid 2 938, jalgrattaid 89 027. Mitme võrra oli jalgrattaid rohkem kui mootorsõidukeid?

461. Stahhaanovlane teenis ühe kuuga 1670 rubla. 750 rubla kulutas ta ära ja ülejäänud raha pani töö-hoiukassasse. Mitu rubla pani ta hoiukassasse?

462. Arvude 13 415 ja 7 235 vahest lahutada arvude 5 007 ja 998 vahe.

463. Kui palju on arvude 10 560 ja 3 757 summa suurem samade arvude vahest?

464. Kolme arvu summa on 1 000 000. Üks liidetav on 632 457, teine liidetav 89 570. Leida kolmas liidetav?

465.

345 026 + 57 209 — 232 890	257 068 + 32 548 — 92 642
835 007 + 170 427 — 13 453	649 213 + 48 396 — 199 318
723 961 — 189 980 + 53 472	833 006 — 190 856 — 73 400
607 075 — 210 309 + 10 412	78 000 — 59 842 — 4 947

466.

732 961 — 138 890 + 76 966	600 270 — 384 558 + 110 707
907 076 — 110 209 + 9 100	406 075 + 124 485 — 24 548
630 270 + 13 008 — 16 423	1 000 000 — 650 817 — 120 007
672 080 + 170 352 — 8 934	1 000 000 — 999 111 + 222 009

467. ... + 325 467 = 710 530	1 000 000 — ... = 750 437
183 952 + ... = 545 308	140 784 + ... = 308 009
... — 16 518 = 27 789	... — 340 055 = 165 700
870 072 — ... = 150 005	... + 27 008 = 240 594
... + 345 708 = 1 000 000	30 576 — ... = 1 000

468. 257 068 + 32 548 — 92 642 + 25 248
907 653 — 127 894 — 244 027 + 9 354
575 872 — 126 300 + 75 940 — 87 604
478 514 + 512 685 — 275 896 + 136 455
100 000 — 24 678 + 5 960 — 4 280

Juhis: On kasulik liita kõik liidetavad omavahel ja kõik lahutatavad samuti liita omavahel ning esimesest summast lahutada teine summa.

3. Kiirarvutamiseks peast.

469. Kui antud arvuga liita 25 ja siis veel 12, siis saame 40. Kui suur on antud arv?

470. Kui antud arvust lahutada 23 ja siis veel 15, siis jääb järele 22. Leida antud arv.

471. Arno ütles: „Ma mõtlen ühe arvu, lahutan temast 32 ja liidan siis 20 ning saan 80.“ Missuguse arvu ta mõtles?

472. Nimetan kõik arvud 30—100, mis jaguvad jäägita 3-ga.

473. Nimetan kõik arvud 50—100, mis jaguvad jäägita 4-ga.

474.	$10 \cdot 75$	$62 \cdot 10$	$28 \cdot 10$	$222 \cdot 3$
	+50	+180	+220	—166
	: 10	: 10	—300	: 2
	+40	: 8	+ 25	—200
				+ 50

475.	$2 \cdot 4 \cdot 5$	$4 \cdot 4 \cdot 6$	$4 \cdot 4 \cdot 4$	$7 \cdot 2 \cdot 5$	$2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 2$
	$3 \cdot 3 \cdot 3$	$3 \cdot 7 \cdot 5$	$5 \cdot 5 \cdot 5$	$3 \cdot 6 \cdot 5$	$3 \cdot 3 \cdot 3 \cdot 3$
	$4 \cdot 5 \cdot 6$	$5 \cdot 6 \cdot 3$	$3 \cdot 4 \cdot 5$	$5 \cdot 4 \cdot 5$	$5 \cdot 7 \cdot 10$
	$6 \cdot 5 \cdot 8$	$3 \cdot 8 \cdot 4$	$2 \cdot 7 \cdot 4$	$3 \cdot 6 \cdot 5$	$10 \cdot 3 \cdot 5$

476.	$(800 : 8) : 5$	$(180 : 6) : 5$	$(720 : 9) : 4$
	$(900 : 3) : 3$	$(420 : 6) : 5$	$(540 : 9) : 5$
	$(700 : 7) : 2$	$(360 : 6) : 4$	$(480 : 6) : 8$
	$(600 : 2) : 3$	$(240 : 3) : 8$	$(720 : 6) : 4$

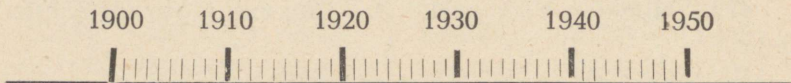
477. Liidan kõige suurema kolmekohalise arvu kõige väiksema kolmekohalise arvuga. Mis arv saan?

478. Kahes korvis on kokku 49 muna. Kui võtame ühest korvist ära 4 muna ja teisest 5 muna, siis oleks mõlemas korvis ühepalju mune. Kui palju mune oli kummaski korvis?

1. Aja-arvutamist: aastad ja sajandid.

Nimelised arvud.

479. Joonistan vihikusse ajajoone ja märgin väikese ristikesega järgmised aastad (aastaarvud kirjutatan vastavale kohale joone alla): 1) Oma sünniaasta; 2) käesoleva aasta; 3) Suure Oktoobrirevolutsiooni aasta; 4) NSV Liidu loomise aasta (1922).

Arvutan ajajoone järgi: 1) Mitmendat Oktoobrirevolutsiooni aastapäeva pühitseme tänavu? 2) Millal oli Suure Oktoobrirevolutsiooni 10. aastapäev? 25. aastapäev? 3) Misugusel aastal pühitseme 40. aastapäeva? 4) Mitu aastat on möödunud NSV Liidu loomisest? 5) Mitme aastaseks olen saanud (või saan) tänavu?

480. Aavo sündis 12. märtsil 1936. a., Kadri sündis sama aasta 23. juunil. Kui vanad on nad 26. mail 1947. a.?

Arvutan Aavo vanust:

- 12. märtsist 1936. a. kuni 12. märtsini 1947. a. on 11 a.
- 12. märtsist 1947. a. kuni 12. maini 1947. a. on 1 kuu
- 12. maist 1947. a. kuni 26. maini 1947. a. on 14 päeva

Aavo vanus on 11 a. 1 k. 14 p.

Arvutan Kadri vanust:

- 23. juunist 1936 kuni 23. juunini 1946 on möödunud .....
- 23. juunist 1946 kuni 23. maini 1947 on .....
- 23. maist 1947 kuni 26. maini 1947 on .....

Kadri vanus on .....

Arvutan oma vanuse aastates, kuudes ja päevades tänaseks kuupäevaks.

481. Arvutan oma pinginaabri (õe, venna) vanuse täna-seks päevaks.

482. V. I. Lenin sündis 22. aprillil 1870. a. ja suri 21. jaanuaril 1924. a. Kui vanaks (aastad, kuud, päevad) elas V. I. Lenin?

483. L. Koidula sündis 24. XII 1943. a. ja suri 11. VIII 1886. a. Kui vanaks (aastad, kuud, päevad) elas L. Koidula?

484. Kirjutan kuupäevi antud eeskujul ja pean meeles, et rooma numbrite järel punkti ei panda.

13. aprill	1945	13 04. 1945	13. IV 1945
5. oktoober	1946	5. 10. 1946	5. X 1946
· · · · ·	· · · · ·	· · · · ·	· · · · ·
· · · · ·	· · · · ·	· · · · ·	· · · · ·

485.

$100 \text{ aastat} = 1 \text{ sajand}$

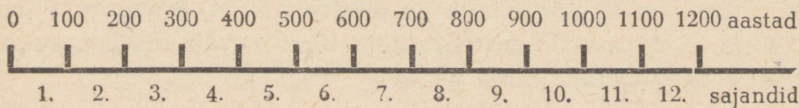
Aastad 0—100 moodustavad meie ajaarvamises 1. sajandi.
" 101—200 " " " 2. sajandi.
" 201—300 " " " 3. sajandi.

Jätkan kuni 1000. aastani.

Aastad 1001—1100 moodustavad 11. sajandi.
" 1101—1200 " 12. sajandi.

Jätkan ise kuni 2000. aastani.

486. Joonistan vihikusse 20 sm pikkuse joone ja jagan ta sm-teks. 1 sm kujutab 1 sajandit. Joone peale märgin aastad, joone alla sajandid.

Mitmendasse sajandisse kuulub aasta 826?

638. aasta oli	sajandil
1242. " "	"
1402. " "	"
1630. " "	"
1700. " "	"
1887. " "	"
1935. " "	"

487. Praegu on meil . . . . aasta, s. o. . . . sajandil.
Lenin sündis a. 1870, s. o. . . . sajandil.
Tallinn asutati a. 1219, s. o. . . . sajandil.
Ameerika avastati a. 1492, s. o. . . . sajandil.
Jüriöö ülestõus oli a. 1343, s. o. . . . sajandil.
Tartu Ülikool avati a. 1632, s. o. . . . sajandil.
Leningrad asutati a. 1703, s. o. . . . sajandil.

488. Trükikunst leiutati a. 1448, terassulg aga 300 aastat hiljem. Mitmendal sajandil tehti need leiutised?

489. Kirjanik Eduard Vilde sündis 1865. a. ja suri 1933. a. Mitmendal sajandil ta sündis ja mitmendal sajandil suri?

2. Pikkuste mõõtmine.

490.

$$1 \text{ m} = 10 \text{ dm} = 100 \text{ sm}$$

$$1 \text{ dm} = 10 \text{ sm}$$

Tõmban sirglõigud, mille pikkus on: a) 8 sm, b) 1 dm 4 sm, c) 11 sm. Joone alguse ja lõpu märgin ristkriipsuga, pikkuse kirjutatan joone peale.

491. Joonistan dm-pikkuse joone ja jaotan ta sm-tekks.

492. Mõõdan meetriga (mis jaotatud dm- ja sm-tekks) klassitoa pikkuse ja laiuse, klassitahvli pikkuse ja laiuse, ukse kõrguse ja laiuse, akna kõrguse ja laiuse. Saadud arvud kirjutatan vihikusse.

493. Mõõdan joonlaua abil (millel on sentimeetri-jaotused) raamatu, vihiku, aknaruudu pikkuse ja laiuse, pliiatsi, sulepea pikkuse sentimeetrites. Arvud kirjutatan vihikusse.

494. $1 \text{ m} = \dots \text{ sm}$ $125 \text{ sm} = 1 \text{ m } 25 \text{ sm}$
 $3 \text{ m} = \dots \text{ sm}$ $420 \text{ sm} =$
 $8 \text{ m} = \dots \text{ sm}$ $670 \text{ sm} =$
 $2 \text{ m } 32 \text{ sm} = \dots \text{ sm}$ $409 \text{ sm} =$
 $4 \text{ m } 5 \text{ sm} = \dots \text{ sm}$ $208 \text{ sm} =$

495.

$2 \text{ dm} = \dots \text{ sm}$ $40 \text{ sm} = \dots \text{ dm}$
 $5 \text{ dm} = \dots \text{ sm}$ $56 \text{ sm} = \dots \text{ dm } \dots \text{ sm}$
 $4 \text{ dm } 2 \text{ sm} = \dots \text{ sm}$ $72 \text{ sm} = \dots \text{ dm } \dots \text{ sm}$
 $6 \text{ dm } 4 \text{ sm} = \dots \text{ sm}$ $125 \text{ sm} = \dots \text{ dm } \dots \text{ sm}$
 $12 \text{ dm} = \dots \text{ sm}$ $136 \text{ sm} = \dots \text{ m } \dots \text{ dm } \dots \text{ sm}$

496. Teisendan mõõdud ühenimelisteks (sm-tekks) ja siis arvutan peast.

$1 \text{ m } 50 \text{ sm} + 2 \text{ m } 50 \text{ sm}$ $3 \text{ m } 75 \text{ sm} - 2 \text{ m } 60 \text{ sm}$
 $3 \text{ m} + 1 \text{ m } 40 \text{ sm}$ $6 \text{ m } 50 \text{ sm} - 5 \text{ m } 30 \text{ sm}$
 $5 \text{ m } 45 \text{ sm} + 55 \text{ sm}$ $5 \text{ m } 40 \text{ sm} - 50 \text{ sm}$
 $8 \text{ m } 65 \text{ sm} + 35 \text{ sm}$ $10 \text{ m} - 90 \text{ sm}$
 $6 \text{ m } 40 \text{ sm} + 3 \text{ m } 20 \text{ sm}$ $4 \text{ m} - 2 \text{ m } 30 \text{ sm}$

497. 1 sentimeeter = 10 millimeetrit; 1 sm = 10 mm
 1 detsimeeter = 100 millimeetrit; 1 dm = ... mm
 1 meeter = ... millimeetrit; 1 m = ... mm

Joonistan vihikusse 5 sm pikkuse joone, jaotan ta sm-tekks ja iga sentimeetri veel mm-tekks.

498. Mõõdan joonlaua abil sulepea, pliiatsi, sule, vihiku pikkuse sentimeetrites ja millimeetrites. Arvud kirjutatakse vihikusse.

499. Tõmban jooned, mille pikkus on: a) 2 sm 5 mm, b) 32 mm, c) 40 mm, d) 5 sm 6 mm. Pikkuse märgin joonte otsa juurde.

500.

2 sm = ... mm	14 mm = ... sm . . . . . mm
6 sm = ... mm	46 mm = ... sm . . . . . mm
2 sm 8 mm = ... mm	112 mm = ... sm . . . . . mm
6 sm 5 mm = ... mm	1 dm = ... mm
3 sm 2 mm = ... mm	1 dm 5 sm = ... mm

501. Kirjutatakse millimeetrites: 2 sm; 3 sm; 2 sm 8 mm; 4 sm 6 mm; 2 dm; 7 dm; 3 dm 5 sm; 3 m; 4 m 5 dm.

502. Kirjutatakse sm-tes ja mm-tes: 40 mm; 70 mm; 86 mm; 54 mm; 95 mm.

$$1 \text{ km} = 1000 \text{ m}$$

503. Kirjutatakse meetrites: 4 km; 3 km 700 m; 2 km 605 m; 5 km 70 m; 1 km 8 m; 9 km 240 m.

510.

190 km

Tallinn

Tapa

Tartu

78 km

Mitu kilomeetrit on Tapalt Tartuni? Mitu meetrit see on?

511. Pioneerilaagrisse oli 12 km. Vello käis esimesel tunnil 5 km 300 m, teisel — 4 km 700 m. Kui palju maad jäi tal veel käia?

512. Emal oli 12 m 40 sm pesuriet. Ta lõikas selle otsast esiti 3 m 60 sm, siis 4 m 75 sm. Kui palju pesuriet jäi järele?

513. Kõis, mille pikkus oli 7 m, tõmbus vihma käes kokku 24 sm võrra. Kui pikk on kõis nüüd?

514.

2 m 8 dm + 3 m 6 dm

2 m 65 sm + 6 m 45 sm

3 dm 5 sm + 8 dm 4 sm

1 m 75 sm + 3 m 69 sm

5 sm 6 mm + 3 sm 7 mm

3 m 48 sm + 4 m 56 sm

3 m 7 dm + 4 m 6 dm

4 m 2 dm 3 sm + 2 m 4 sm

8 sm 5 mm + 5 sm 8 mm

2 dm 5 sm + 1 m 9 dm

Näidis: 2 m 8 dm

+ 3 m 6 dm

---

5 m 14 dm

---

6 m 4 dm

515.

2 km 356 m + 3 km 281 m

1 km 479 m + 3 km 397 m

3 " 648 " + 2 " 567 "

2 " 545 " + 4 " 515 "

2 " 565 " + 4 " 788 "

7 " 658 " + 2 " 405 "

516.

$$\begin{array}{r} 8 \text{ m } 23 \text{ sm} \\ -5 \text{ " } 54 \text{ "} \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 2 \text{ m } 15 \text{ sm} \\ -1 \text{ " } 28 \text{ "} \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 6 \text{ m} \\ -3 \text{ " } 37 \text{ sm} \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 9 \text{ m } 45 \text{ sm} \\ -5 \text{ " } 86 \text{ "} \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 4 \text{ dm } 5 \text{ sm} \\ -2 \text{ " } 7 \text{ "} \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 4 \text{ m} \\ -2 \text{ " } 6 \text{ dm} \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 15 \text{ sm} \\ -7 \text{ "} \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 6 \text{ m } 4 \text{ dm} \\ -8 \text{ " } 6 \text{ sm} \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 18 \text{ m} \\ -1 \text{ " } 5 \text{ dm } 3 \text{ sm} \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 100 \\ \text{Näidis: } 7 \text{ m } 15 \text{ sm} \\ -3 \text{ " } 24 \text{ "} \\ \hline 3 \text{ m } 91 \text{ sm} \end{array}$$

517.

$$\begin{array}{ll} 9 \text{ km } 316 \text{ m} - 5 \text{ km } 840 \text{ m} & 8 \text{ km } 234 \text{ m} - 3 \text{ km } 560 \text{ m} \\ 6 \text{ km } 145 \text{ m} - 3 \text{ km } 200 \text{ m} & 7 \text{ km} - 2 \text{ km } 763 \text{ m} \\ 9 \text{ km} - 7 \text{ km } 433 \text{ m} & 9 \text{ km} - 275 \text{ m} \\ 12 \text{ km} - 953 \text{ m} & 10 \text{ km} - 9 \text{ km } 1 \text{ m} \end{array}$$

3. Kilogramm, gramm ja liiter.

1 kilogramm (kilo) on 1 000 grammi

1 kg = 1 000 g; $\frac{1}{2}$ kilo = ... g

518. Kui raske on gramm? 1 suur oatera kaalub 1 g; 5 hernetera või 20 tilka vett kaalub samuti 1 g; 200 tilka vett kaalub . . . . g.

519.	1 kg 200 g = ... g	21 000 g = ... kg .... g
	3 kg 340 g = ... g	1 850 g = ... kg .... g
	5 kg 25 g = ... g	125 g = ... kg .... g
	7 kg 124 g = ... g	4 052 g = ... kg .... g
	1 kg 5 g = ... g	3 006 g = ... kg .... g

520. Teisendan mõõdud ühenimelisteks (g-deks) ja siis arvutan peast.

1 kg 300 g +	700 g	6 kg 400 g —	2 kg 300 g
5 kg 400 g +	1 kg 600 g	4 kg	— 1 kg 200 g
3 kg 100 g +	2 kg 700 g	5 kg 100 g —	600 g
4 kg 300 g +	1 kg 800 g	7 kg 300 g —	3 kg 400 g
8 kg 900 g +	500 g	10 kg	— 2 kg 100 g

521. Järjestan oma klassi õpilased kaalu järgi ja koostan vastava nimestiku. Oma nime kriipsutan alla. Kui palju on minust raskemaid (kergemaid) õpilasi? Kui suur on kaalu vahe minu ja kõige raskema (kergema) õpilase vahel?

522. Aiast saadi õunu: esimesel päeval 12 kg 300 g, teisel päeval 6 kg 800 g ja kolmandal päeval 10 kg 500 g. Kui palju õunu saadi kolme päevaga kokku?

523. Neist õuntest müüdi ära 15 kg 700 g ja 1 kg 100 g oli mädanema läinud. Kui palju õunu jäi järele?

524.

2 kg 150 g +	1 kg 400 g	8 kg 700 g —	3 kg 654 g
3 kg 670 g +	4 kg 500 g	7 kg 560 g —	5 kg 680 g
7 kg 50 g +	12 kg 670 g	5 kg 70 g —	1 kg 260 g
5 kg 5 g +	10 kg 540 g	4 kg 9 g —	1 kg 190 g
1 kg 15 g +	2 kg 792 g	5 kg	— 3 kg 4 g

Arvutan kaht viisi:

2 kg 150 g	ehk	2 150 g
<u>1 kg 400 g</u>		<u>1 400 g</u>
3 kg 550 g		3 550 g
		<u>3 kg 550 g</u>

525. Purgis oli 5 kg kohvi.

Sellest müüdi 1 kg 200 g 400 g 360 g $\frac{1}{2}$ kg

Järele jäi: . . . . .

526. Suhkrut oli: 2 kg 3 kg 200 g 620 g $2\frac{1}{2}$ kg

Kulutati ära 400 g 1 kg 800 g 430 g 2 000 g

Järele jäi: . . . . .

1 liiter vett kaalub 1 kg

1 l piima kaalub ligikaudu ka 1 kg

527. Piimanõu ühes piimaga kaalub 30 kg. Nõu kaalub 6 kg. Mitu liitrit piima oli nõus?

528. Tühi pang kaalub $1\frac{1}{2}$ kg. Toon emale pangetäie vett (12 l). Mitu kg tuleb mul kanda?

529. Liitrist saab 4 klaasi piima. Palju kaalub 1 klaasi-täis piima?

4. Tsentner ja tonn.

1 tsentner = 100 kg; 1 tonn = 1000 kg

1 tonn = ... ts

Tsentneri lühend on **ts**, tonni lühend **t**

Tsentnerit nimetatakse ka kvintaliks.

530. Mitu kg on 10 ts? 15 ts? 100 ts? 47 ts? 83 ts?
531. Mitu tonni on 2000 (3000, 4500, 10 000) kg?
532. Mitu tonni on 10 (20, 100, 350, 15) tsentnerit?
533. Mitu hobusekoormat saab 1 tonnist (10 tonnist, 50 tonnist), kui koormasse laduda 500 kg?
534. 2 ts 30 kg = ... kg   350 kg = ... ts . . . . kg
3 ts 80 kg = ... kg   835 kg = ... ts . . . . kg
5 ts 15 kg = ... kg   205 kg = ... ts . . . . kg
6 ts 5 kg = ... kg   990 kg = ... ts . . . . kg
7 ts 10 kg = ... kg   1 010 kg = ... ts . . . . kg
535. 1 t 500 kg = ... kg   2 300 kg = ... t . . . . kg
2 t 800 kg = ... kg   5 100 kg = ... t . . . . kg
3 t 50 kg = ... kg   7 060 kg = ... t . . . . kg
5 t 340 kg = ... kg   4 920 kg = ... t . . . . kg
10 t 250 kg = ... kg   10 500 kg = ... t . . . . kg
- 536.
- 1 t 8 ts 50 kg = ... kg   2 560 kg = ... t . . . . ts . . . . kg
3 t 2 ts 30 kg = ... kg   5 630 kg = ... t . . . . ts . . . . kg
5 t 6 ts = ... kg   4 050 kg = ... t . . . . ts . . . . kg
7 t 1 ts 90 kg = ... kg   7 005 kg = ... t . . . . ts . . . . kg
9 t 3 ts = ... kg   8 105 kg = ... t . . . . ts . . . . kg

537. Teisendan mõõdud ühenimelisteks ja siis arvutan peast.

$$1 \text{ t } 600 \text{ kg} + 400 \text{ kg}$$

$$3 \text{ t } 700 \text{ kg} + 2 \text{ t } 200 \text{ kg}$$

$$8 \text{ t } 200 \text{ kg} + 900 \text{ kg}$$

$$5 \text{ t } 2 \text{ ts} + 1 \text{ t } 4 \text{ ts}$$

$$2 \text{ t } 3 \text{ ts} + 5 \text{ ts } 50 \text{ kg}$$

$$3 \text{ t } 600 \text{ kg} - 1 \text{ t } 500 \text{ kg}$$

$$5 \text{ t } 300 \text{ kg} - 400 \text{ kg}$$

$$1 \text{ t} - 5 \text{ ts } 40 \text{ kg}$$

$$6 \text{ t } 7 \text{ ts} - 4 \text{ t } 3 \text{ ts}$$

$$9 \text{ t} - 1 \text{ t } 2 \text{ ts } 50 \text{ kg}$$

538. $2 \text{ ts } 80 \text{ kg} + 3 \text{ ts } 76 \text{ kg}$

$$1 \text{ ts } 27 \text{ kg} + 2 \text{ ts } 98 \text{ kg}$$

$$3 \text{ ts } 15 \text{ kg} + 7 \text{ ts } 45 \text{ kg}$$

$$7 \text{ ts } 5 \text{ kg} + 2 \text{ ts } 37 \text{ kg}$$

$$4 \text{ ts } 68 \text{ kg} + 4 \text{ ts } 95 \text{ kg}$$

$$3 \text{ ts } 17 \text{ kg} - 1 \text{ ts } 65 \text{ kg}$$

$$5 \text{ ts } 23 \text{ kg} - 2 \text{ ts } 69 \text{ kg}$$

$$6 \text{ ts } 43 \text{ kg} - 2 \text{ ts } 78 \text{ kg}$$

$$7 \text{ ts} - 3 \text{ ts } 53 \text{ kg}$$

$$9 \text{ ts} - 4 \text{ ts } 48 \text{ kg}$$

539. Töolisbrigaad tootis ühel päeval 467 tonni metalli, teisel päeval 35 t 6 ts rohkem kui esimesel päeval. Plaani järgi pidi brigaad andma kahe päevaga 800 t. Kui palju metalli anti üle plaani?

540. Talupojad viisid turule kartuleid. Ühel oli koormas 4 ts 50 kg, teisel 320 kg ja kolmandal 75 kg vähem kui esimesel. Kui palju kartuleid tõid nad kokku turule?

541. Krimmist toodi Leningradi kolme päevaga 360 t 200 kg puuvilja. Esimesel päeval toodi 90 t 100 kg, teisel 65 t 3 ts. Kui palju puuvilja toodi 3-ndal päeval? (Vastus anda tonnides, tsentnerites ja kg-des.)

542. Kirjutan a) tonnides ja kilodes, b) tsentnerites ja kilodes järgmised arvud:

473 289

728 560

520 005

3 700

25 050

kg

Korrutamine ja jagamine.

1. Korrutamine ühekohalise arvuga.

543. Lennuki tunniikiirus on 185 km. Kui kaugele jõuab lennuk 3 tunniga? 5 tunniga? 8 tunniga?

544. Telliskivitehase toodang on 5735 telliskivi päevas. Mitu telliskivi valmistab tehas nädalas (6 tööpäeva)?

545.	1 242 · 2 <hr style="width: 100%;"/>	2 432 · 2 <hr style="width: 100%;"/>	3 213 · 3 <hr style="width: 100%;"/>	32 121 · 2 <hr style="width: 100%;"/>	33 223 · 3 <hr style="width: 100%;"/>	423 · 3 <hr style="width: 100%;"/>
	3 404 · 2 <hr style="width: 100%;"/>	2 102 · 4 <hr style="width: 100%;"/>	3 409 · 2 <hr style="width: 100%;"/>	10 405 · 3 <hr style="width: 100%;"/>	20 806 · 4 <hr style="width: 100%;"/>	12 300 · 3 <hr style="width: 100%;"/>

546.	3 · 3 716	5 215 · 5	5 · 148 683	23 784 · 6
	7 · 8 517	4 968 · 6	6 · 83 697	196 751 · 5
	4 · 7 912	9 739 · 6	3 · 367 894	287 582 · 4
	4 · 9 644	6 376 · 9	7 · 269 998	36 895 · 5
	8 · 8 037	7 987 · 8	9 · 41 876	186 317 · 8

547.	6 · 7 016 + 100 025	708 · 7 · 4	(846 : 6) · 4 · 8
	7 · 5 078 + 356 067	986 · 6 · 5	(672 : 3) · 5 · 7
	8 · 4 756 — 10 896	674 · 8 · 4	(875 : 5) · 3 · 9
	9 · 8 906 — 58 087	856 · 9 · 5	(657 : 9) · 4 · 6

548. Peast arvutamiseks:

10 · 38	9 · 76	20 · 8	100 · 6	19 · 8
9 · 28	9 · 78	30 · 8	99 · 6	29 · 8
9 · 45	9 · 89	40 · 8	99 · 9	39 · 8
9 · 27	9 · 34	50 · 8	99 · 7	59 · 8
9 · 63	9 · 56	60 · 8	99 · 8	49 · 8

549. Kiirarvutamiseks:

10 · 75	1 000 : 10	64 · 10	670 : 10
+50	· 8	+160	+ 13
: 10	: 10	: 10	· 10
+40	+120	: 10	+200
: 4	: 20	+992	: 100

550. Telliskivitehases valmistati ühe nädala jooksul 6785 kivi päevas, teise nädala jooksul 8165 kivi päevas. Mitu telliskivi valmistati 2 nädalaga (tööpäevi on nädalal 6)?

551. 1950. aastal peab Eesti NSV tootma viie aasta plaani kohaselt 9 000 tonni võid, Läti NSV 2 korda rohkem, Ukraina NSV 5 korda rohkem, Vene NFSV 3 korda rohkem Ukrainast ja Usbeki NSV 10 korda rohkem kui Vene NFSV. Kui palju võid peab andma iga nimetatud vabariik?

552. Laevale laaditi 5346 ts nisu, rukist 3 korda rohkem kui nisu ja kaeru 4683 ts. Kui palju vilja laaditi laevale kokku?

553. Tehas sai 2160 kg vaske, malmi aga 7 korda rohkem ja terast 2 tonni rohkem kui vaske. Kui palju metalli saadi kokku?

554. Kaubarong oli teel 16 ööpäeva. Esimesed 7 päeva sõitis ta 462 km päevas, ülejäänud päevadel aga 486 km päevas. Kui pika tee sõitis rong?

555. Uks müürsepp ladus päevas 2750 telliskivi, teine 124 võrra rohkem. Kui palju telliskive suudavad mõlemad müürsepad laduda 7 päevaga?

556. Ma mõtlesin arvu. Kui seda jagada 7-ga, siis saan 32 518. Miisuguse arvu ma mõtlesin?

557. Missugust arvu tuleks jagada 6-ga, et saada 308 513?

558. Korrutatav on 16 372 ja korrutaja 7. Leida kor-rutis.

559. Korrutatav on 532 ja korrutaja on 9. Leida kor-rutis.

560. Äris on 575 m riidet 8 rbl. meeter ja 425 m riidet 6 rbl. meeter. Kui palju maksab riie kokku?

561. A. 1913 valmistati Venemaal 403 vedurit ja 15 300 kaubavagunit. A. 1936 valmistati NSV Liidus 4 korda rohkem vedureid ja 5 korda rohkem kaubavaguneid. Mitu vedurit ja kaubavagunit valmistati NSV Liidus a. 1936?

562. Näärikuuse all jagati igale õpilasele 1 apelsin ja 1 õun. Apelsin maksis 60 kop. ja õun 30 kop. Koolis oli 678 õpilast. Kui palju raha kulus apelsinide ja õunte ost-miseks kokku?

563. Kahest linnast lendasid üheaegselt välja kaks postilennukit, sõites teineteisele vastu. Nad kohtusid 4 tun-ni pärast. Esimene lennuk lendas tunnis 265 km, teine aga 207 km. Kui pikk on vahemaa linnade vahel?

564. Ratsaväe üksuses on 175 hobust. Kui palju kaeru tuleks rühmal ligi võtta 3-päevasele retkele, kui üks hobune tarvitab päevas 4 kg kaeru? (Lahendada saab kahel viisil.)

565. Kaubarong sõitis 875 km. Kui palju maad sõitis reisirong, mis liikus kaks korda kiiremini ja kolm korda kauem?

566. Uhes linnas on 65 450 naissoost elanikku, teises aga 7 korda rohkem. Esimese linna elanike arv on 126 340 inimest, teises linnas aga 8 korda suurem. Kui palju mees-soost elanikke elab teises linnas?

567. Dvina jõgi on 1293 km pikk, Dnepri jõgi 2 korda pikem. Jenissei on nii pikk kui Dvina ja Dnepr kokku, kuna Leena jõgi on 385 km võrra Jenisseist pikem. Kui pikad on nimetatud jõed?

568. Kauplusse toodi 7 vaati veini, igas vaadis oli 232 liitrit. Teel oli üks vaat lekkima hakanud ja selles oli veini järele jäänud 171 l. Mitu liitrit veini sai kauplus kätte?

569. Raamatukogu on paigutatud kolme tuppa: esimeses on 31 407 köidet, teises 2 korda rohkem. Mitu raamatut on kolmandas toas, kui kokku on raamatuid 148 500?

2. Jagamine ühekohalise arvuga.

570. 1040 kg malmist valati 8 ühesugust katelt. Kui raske oli iga katel?

571. 6 töömeest sai päevatöö eest 144 rubla. Nad jaotasid saadud tasu võrdselt endi vahel. Kui palju sai igaüks?

572. Kolm veoautot vedas ära 3576 telliskivi. Mitu kivi vedas iga auto, kui kõik vedasid ühepalju?

573. Puuaiast müüdi 1348 rubla eest noori õunapuid à 4 rbl. Mitu õunapuud müüdi?

574. Peast arvutamiseks:

248 : 2	363 : 3	484 : 4	808 : 8	4 348 : 2
624 : 2	639 : 3	844 : 4	714 : 7	6 393 : 3
842 : 2	966 : 3	448 : 4	927 : 9	8 008 : 2
484 : 2	668 : 3	613 : 6	515 : 5	9 018 : 3
288 : 2	393 : 3	416 : 4	318 : 3	9 027 : 9

575. Kirjalikult:

6 842 : 2	7 362 : 3	73 452 : 2	225 796 : 4
9 636 : 3	5 412 : 4	89 463 : 3	547 376 : 8
8 488 : 4	6 732 : 6	73 516 : 4	150 768 : 8
5 498 : 2	6 524 : 7	84 725 : 5	1 682 451 : 9
8 965 : 5	7 352 : 8	70 344 : 8	1 700 004 : 3

Näidis:	6524	7	Kontroll:	932
	—63	932		.7
	<u>22</u>			<u>6524</u>
	—21			
	<u>14</u>			
	—14			
	<u>0</u>			

Seletan suusõnal, kuidas toimetan jagamist.

576.	4 536 : 9	36 738 : 9	1 549 380 : 7	4 566 : 6
	8 412 : 6	24 558 : 6	1 386 790 : 5	6 328 : 8
	41 265 : 9	41 656 : 8	6 702 990 : 6	5 663 : 7
	53 292 : 9	14 328 : 4	5 705 696 : 8	8 118 : 9
	56 064 : 8	37 672 : 8	1 921 158 : 3	25 005 : 5

577. Pane tähele!

Meie jagame jagatava iga järgu (numbri) eraldi ja saame jagatises sama palju järkusid (numbreid) kui palju neid oli jagatavas, välja arvatud juhud, kui jagatava esimene järk (number) on väiksem jagajast. Sel puhul saame jagatises ühe järgu (numbri) võrra vähem.

$3\ 693 : 3 = 1\ 231$	$48\ 016 : 4 = 12\ 004$
4 n.	5 n.
4 n.	5 n.

Seepärast võime juba enne jagamist ütelda, mitu numbrit peab olema jagatises. Järgnevais ülesandeis teha enne

kindlaks, mitmenumbri line on jagatis ja alles siis asuda jagamisele.

$$\begin{array}{r|l} \text{N ä i d i s :} & 600\ 561 \quad | \quad 9 \\ & \hline & 5 \text{ numbrit} \end{array} \qquad \begin{array}{r|l} & 12\ 006 \quad | \quad 3 \\ & \hline & 4 \text{ n.} \end{array}$$

300 120 : 3	60 767 : 7	1 000 500 : 3	3 852 : 6
124 012 : 2	78 496 : 8	4 013 105 : 5	97 911 : 3
100 124 : 4	97 866 : 9	1 000 024 : 4	60 561 : 9
112 375 : 5	50 496 : 6	3 745 : 5	5 076 : 6

578. Enne sooritada jagamine, siis kontrollida, kas jagatise numbrite arv on õige.

12 840 : 5	19 287 : 3	469 440 : 3	1 486 998 : 9
34 842 : 6	83 007 : 9	460 032 : 8	1 143 880 : 5
72 558 : 9	46 005 : 3	372 897 : 7	2 237 580 : 4
43 002 : 9	15 960 : 8	521 688 : 6	1 108 905 : 7
70 008 : 6	26 790 : 6	607 608 : 9	3 370 272 : 6

579.

55 425 : 7	671 223 : 9	5 172 270 : 4
29 238 : 6	476 432 : 5	3 013 150 : 7
26 834 : 3	213 751 : 7	1 755 303 : 9
48 649 : 5	676 027 : 4	45 238 815 : 4
24 555 : 8	201 853 : 8	13 005 125 : 8

580.

... : 6 = 8 678	162 240 : ... = 5	... · 3 = 47 031
... : 8 = 10 362	30 724 : ... = 4	... · 4 = 45 036
... : 9 = 17 635	105 300 : ... = 9	6 · ... = 147 240
... : 7 = 8 888	230 808 : ... = 8	8 · ... = 32 016

581. Jagatav on 10 976, jagatis on 7. Leida jagaja.

582. Jagaja on 5, jagatis on 57 905. Leida jagatav.

583. Kahe teguri korrutis on 45 186, üks tegureist on 3. Leida teine tegur.

584. Missugust arvu tuleb korrutada 6-ga, et saada 109 830?

585. 88 720 ja 8 jagatist vähendada 5 korda!

586. Suurendada 5061 ja 7 jagatist 12 võrra!

587. Kui tundmatut arvu korrutada 2-ga, siis saame arvu, mis on 68 võrra suurem kui 3500. Kui suur on tundmatu arv?

588. Enne teostatakse sulgudes märgitud tehted.

$$\begin{array}{ll} (740\ 712 + 536\ 910) : 6 & (64\ 728 : 4 + 56\ 343) : 5 \\ (41\ 105 + 310\ 330) : 5 & (37\ 251 : 3 - 6\ 593) : 8 \\ (1\ 300\ 875 - 673\ 780) : 7 & (63\ 648 : 6 + 34\ 722) : 5 \\ (1\ 307\ 654 - 540\ 368) : 9 & (1\ 236 \cdot 9 + 5\ 224) : 4 \end{array}$$

589.

$$\begin{array}{ll} (58\ 308 + 1\ 234) : (7\ 068 - 7\ 061) & (12\ 348 : 4) : 3 \\ (490\ 322 : 7) : (5\ 431 - 5\ 423) & (345\ 464 : 8) : 7 \\ (15\ 473 + 10\ 627) : (15\ 017 - 14\ 987) & (480\ 546 : 6) : 9 \\ (37\ 467 - 8\ 979) : (10\ 005 - 9\ 999) & (142\ 352 : 7) : 8 \end{array}$$

590. Kui sulgusid ei ole, siis tuleb esmalt korrutada ja jagada ja siis alles liita ja lahutada.

$$\begin{array}{lll} 35\ 760 : 8 + 35\ 809 & 28\ 350 + 3\ 455 : 5 & 5 \cdot 23\ 462 - 2\ 069 \\ 78\ 651 : 9 - 2\ 108 & 135\ 076 - 5\ 499 : 9 & 7 \cdot 2\ 987 + 15\ 045 \\ 58\ 386 : 6 - 4\ 536 & 230\ 565 - 67\ 764 : 6 & 20\ 145 - 4 \cdot 4\ 163 \\ 347\ 325 : 3 + 84\ 225 & 47\ 575 + 30\ 824 : 8 & 12\ 399 + 6 \cdot 15\ 036 \end{array}$$

591. Peast arvutamiseks:

8 · 100	406 + 308	672 — 432	600 : 6
+ 24	: 7	: 3	+ 120
: 4	+ 504	— 40	— 200
— 106	: 3	· 5	· 7
: 5	: 2	— 199	— 40

592. Uhes kolhoosis oli 7 tõulehma, kes andsid aastas kokku 35 714 l piima. Teises kolhoosis oli 9 tõulehma, kelle aastane piima-and oli 36 891 l. Mitu liitrit piima aastas andis keskmiselt iga lehm esimeses kolhoosis ja mitu liitrit teises kolhoosis?

593. 2 880 ts kaupa jaotati 8-sse ühesuurusesse saadetisse. Mitu ts kaupa oli igas saadetises?

594. 1) Küünis oli 3 360 kg heinu, mis veeti ära 7 hobusekoormaga. Kui raske oli keskmiselt iga koorem?

2) Metsas valmistati 14 846 palki. Neljandik neist on välja veetud. Mida saab arvutada?

595. Taga-Kaukaasia sovhoosis korjati 652 700 apelsini, sidruneid aga 5 korda vähem. Neist saadeti neljandik Moskvasse. Mitu apelsini ja mitu sidrunit saadeti Moskvasse?

596. Koolile osteti 9 pinki, 32 rbl. pink, ja 6 kappi. Kapid maksid kokku niisama palju kui 9 pinki. Kui kallis oli iga kapp?

597. Riidevabrikus valmistati kuu jooksul 4 350 kangast linast riiet, sitsriiet 4 korda enam kui linast riiet ja villast riiet 6 korda vähem kui sitsriiet. Mitu kangast riiet valmistati vabrikus kuu jooksul kokku?

598. Leningradist ja Tallinnast sõitsid üheaegselt teineteisele vastu 2 rongi. Rongid kohtusid 4 tunni pärast. Esimene rong sõitis keskmiselt 36 km tunnis. Mitu km tunnis sõitis keskmiselt teine rong? (Leningradist Tallinnani on 370 km.)

$$\frac{\text{Leningrad} \quad 370 \text{ km} \quad \text{Tallinn}}{4 \text{ t. à } 36 \text{ km}}$$

599. Saapavabriku tootmisplaanis on 24 634 paari meeste- ja naistekingi. Naistekingi tuleb valmistada 3 676 paari vähem kui meestekingi. Kui palju valmistatakse meestekingi ja kui palju naistekingi?

600. Hävitaja lendas 6 tunniga 1 578 km. Mitu km lendab ta 9 tunniga, kui lennukiirus ei muutu?

601. 4 kg jahust saab 6 kg leiba. Mitu kg leiba saab küpsetada 972 kg jahust?

602. Kolmel pioneeril oli kokku 333 rbl. Kui esimene kulutas 26 rubla, teine 72 rubla ja kolmas 34 rubla, siis jäi kõigil järele ühepalju. Kui palju raha oli igal pioneeril alguses?

603. Tänaval oli 214 maja. Taastamisel ehitati juurde 23 maja. Mitu kivi- ja mitu puumaja oli tänaval pärast taastamist, kui kivimaju oli 63 võrra rohkem?

604. Veepaak mahutab 315 l vett. Üks pump suudab ta täita 9 minutiga, teine aga 7 minutiga. Mida saab arvutada?

605. Kaks ühejõulist pumpa pumpasid välja tiigist 496 l vett. Esimene töötas 5 minutit, teine 3 minutit. Mitu l vett pumpas iga pump?

606. Kirjatuvi lendas 7 minutiga 4 350 m, varblane sama ajaga 2 210 m ja kotkas 3 135 m. Leida nende lindude lennukiirused minutis.

607. Lennuk läbib 3 520 m minutis, tormi kiirus on 2 korda väiksem lennuki omast, hobune jookseb 240 m minutis. Kui kaugele jõuaks igaüks 8 minutiga?

3. Nimeliste arvude korrutamine ja jagamine.

608. Mürsepp teenis päevas 24 rbl. Kui palju teenis ta nädalaga?

609. Kilo võid maksab 59 rbl. 50 kop. Ema ostis 2 kilo võid. Kui palju maksis ema või eest?

610. Kauplusse toodi 4 tükki riiet, igas tükkis 35 m 50 sm. Palju riiet toodi kauplusse?

611. Vaguneisse laaditi kaupa. Kolme vagunisse à 12 t 3 ts ja kahte à 17 t 6 ts. Kui palju kaupa laaditi 5-de vagunisse kokku?

612. Näidis:

6 rbl. 24 kop.	8 m 64 sm	2 t 522 kg
.5	.4	.8
30 rbl. 120 kop.	32 m 256 sm	16 t 4 176 kg
31 rbl. 20 kop.	34 m 56 sm	20 t 176 kg

3 · 23 rbl. 40 kop.	4 · 12 m 76 sm	2 · 7 kg 56 g
5 · 18 rbl. 28 kop.	6 · 72 m 60 sm	4 · 6 kg 325 g
6 · 125 rbl. 34 kop.	9 · 8 m 99 sm	5 · 22 kg 500 g
8 · 32 rbl. 68 kop.	5 · 30 m 15 sm	7 · 9 kg 170 g

613. Näidis :

$$2 \cdot 5 \text{ m } 56 \text{ sm} = 556 \text{ sm}$$

· 2

$$1 \text{ 112 sm} = 11 \text{ m } 12 \text{ sm}$$

$3 \cdot 24 \text{ sm } 9 \text{ mm}$

$2 \cdot 2 \text{ km } 465 \text{ m}$

$4 \cdot 5 \text{ kg } 381 \text{ g}$

$4 \cdot 64 \text{ sm } 5 \text{ mm}$

$5 \cdot 12 \text{ km } 650 \text{ m}$

$6 \cdot 27 \text{ kg } 200 \text{ g}$

$8 \cdot 14 \text{ sm } 3 \text{ mm}$

$7 \cdot 19 \text{ km } 212 \text{ m}$

$9 \cdot 7 \text{ kg } 390 \text{ g}$

$5 \cdot 5 \text{ sm } 9 \text{ mm}$

$6 \cdot 3 \text{ km } 925 \text{ m}$

$2 \cdot 82 \text{ kg } 900 \text{ g}$

614. 9 m pesuriiet maksab 107 rbl. 10 kop.; 6 m flanelli maksab 77 rbl. 40 kop. Kui palju maksab meeter kumbagi riidet?

615. Ema küpsetas 4-liikmelisele perele 1 kg 68 g liha. Kui palju liha tuli inimese kohta?

616. Õpilane lõikas 1 m 60 sm pikkuse laua ühesuursteks tükkideks, à 8 sm. Mitu tükki ta sai?

$617. \quad 32 \text{ rbl. } 16 \text{ kop.} : 3 \quad 67 \text{ m } 42 \text{ sm} : 6 \quad 6 \text{ kg } 300 \text{ g} : 2$

$75 \text{ rbl. } 60 \text{ kop.} : 5 \quad 52 \text{ m } 32 \text{ sm} : 4 \quad 15 \text{ kg } 630 \text{ g} : 3$

$46 \text{ rbl. } 68 \text{ kop.} : 4 \quad 3 \text{ m } 72 \text{ sm} : 8 \quad 24 \text{ kg } 250 \text{ g} : 5$

$23 \text{ rbl.} : 4 \quad 48 \text{ m} : 5 \quad 21 \text{ kg } 600 \text{ g} : 9$

$9 \text{ rbl.} : 6 \quad 15 \text{ m} : 6 \quad 35 \text{ kg} : 4$

J u h i s : Jagan enne suuremate mõõduühikute arvu, siis väiksemad. Kui suurematest mõõduühikutest tekib jääk, siis muudan selle väiksemateks mõõduühikuteks ja jagan need.

Näidised:

$$\begin{array}{r}
 32 \text{ rbl } 16 \text{ kop.} \quad | \quad 3 \\
 \hline
 -30 \\
 \hline
 2 \text{ rbl.} \\
 \hline
 216 \text{ kop.} \\
 21 \\
 \hline
 6 \\
 \hline
 6 \\
 \hline
 \hline
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 35 \text{ kg} \quad | \quad 4 \\
 \hline
 -32 \\
 \hline
 3 \text{ kg} \\
 \hline
 3000 \text{ g} \\
 -28 \\
 \hline
 20 \\
 \hline
 20 \\
 \hline
 \hline
 \end{array}$$

Kirjalikul jagamisel on parem mitmenimelised arvud muuta ühenimelisteks, nimelt väiksema mõõduühiku järgi.

Näidis: $9 \text{ km } 240 \text{ m} : 4$

$$\begin{array}{r}
 9240 \text{ m} \quad | \quad 4 \\
 \hline
 8 \\
 \hline
 12 \\
 12 \\
 \hline
 \hline
 \end{array}
 \quad | \quad 2310 = 2 \text{ km } 310 \text{ m}$$

37 sm 5 mm : 5	55 km 504 m : 8	8 t 1 ts : 3
35 sm 6 mm : 4	15 km 540 m : 6	20 t 4 ts : 6
62 sm 3 mm : 7	4 km 360 m : 5	15 t 5 ts 60 kg : 6

618.

1 rbl. 26 kop. : 6	1 kg 542 g : 6	2 p. 8 t. : 7
3 rbl. 6 kop. : 9	2 kg 16 g : 8	2 t. 39 min. : 9
2 m 34 sm : 9	3 kg : 5	2 min. 12 sek. : 6
5 sm 4 mm : 3	1 g : 8	1 kuu 2 p. : 8
4 km 150 m : 5	12 t 28 kg : 7	1 a. 8 kuud : 4

619. Juss käis 9 sammuga 5 m 40 sm, Kaarel käis 7 sammuga 3 m 85 sm ja Peeter 5 sammuga 2 m 10 sm. Kui pikk oli iga poisi samm?

620. Mitu ülikonda saab õmmelda 20 m 60 sm pikkusest riidetükist, kui ühe ülikonna peale läheb 3 m riidet?

621. Villase riide tükist, milles oli 32 meetrit, õmmeldi 4 naiste- ja 6 lapsekleiti. Naistekleidile kulus 3 m 20 sm ja lapsekleidile 1 m 90 sm riidet. Kui palju riidet jäi järele?

622. Kaks pioneerisalka võistlesid käimises. Esimene käis 3 tunniga 17 km 700 m, kuna teine salk jõudis sama ajaga ära käia 18 km 30 m. Mitu meetrit tunnis oli teise salga kiirus suurem?

623. Kalakombinaat sai 8 vagunit soola, kokku 132 t 600 kg. 5 vagunitäit jaotati kalureile, ülejäänud sool paigutati aita tagavaraks. Kui palju soola said kalurid?

624. 5 liitri bensiiniga käib mootor 6 tundi. Kui kaua käib mootor 25 l bensiiniga?

625. Ema ostis tüki pesuriidet ja õmbles sellest 2 särki lapsele ja 3 särki isale. Ühele lapsesärgile kulus 1 m 20 sm, ühele isa särgile 2 m 65 sm riidet. Järele jäi veel 3 m riidet. Kui palju riidet oli ostetud tükis?

626. Vellol ja Annel on kokku 25 rbl. 50 kop. Vellol on 2 korda rohkem raha kui Annel. Kui palju raha on kummalgi lapsel?

4. Korrutamine 10-, 100-, 1000-, 10 000-ga jne.

627.	234	Esimeses arvus tähendab number 4
	2 340	ühelisi, teises arvus juba kümnelisi,
	23 400	kolmandas on 4 muutunud sajalisteks
	234 000	ja neljandas tuhandelisteks. Kuidas on
		muutunud samades arvudes number 3-e
		ja 2-e väärtus?

Kui kirjutame arvule paremalt poolt nulli juurde, siis lükkab see null kõik arvu numbrid (järgud) ühe koha võrra vasakule, seega iga numbri väärtus suureneb 10 korda.

Et korrutada arvu kümnega, kirjutame arvule paremalt poolt nulli juurde.

1. tegur:	24	367	1 255	40 567	152 368
2. tegur:	10	10	10	10	10
Korrutis:					

628. Mis sünnib siis, kui kirjutame arvule paremalt poolt kaks nulli juurde? kolm nulli? neli nulli?

Mida tuleb teha, et korrutada arvu 100-ga? 1000-ga? 10 000-ga? 100 000-ga? 1 000 000 000-ga?

629. Korrutan iga arvu 10-, 100-, 1000- ja 10 000-ga.

Loen antud ja saadud arve.

Arv	· 10	· 100	· 1 000	· 10 000
57				
302				
1 236				
42 375				
1 001				

630. Kirjutan antud arvude asemele 100 korda suuremad arvud. 234; 32; 20 345; 300 516; 1 205; 40.

631. Kirjutan antud arvude asemele 1000 korda suuremad arvud. 105; 307; 27; 253; 170; 3170; 500.

10 · 48	100 · 67	157 · 100	10 000 · 23
10 · 256	100 · 385	3 006 · 100	10 000 · 307
10 · 3 598	100 · 1 304	1 000 · 47	100 000 · 17
10 · 12 516	100 · 20 016	1 000 · 385	126 · 10 000
10 · 132 005	357 · 10	1 000 · 7 206	1 001 · 1 000

633.	5 386 · 10 + 6 140	100 · 376 — 7 001
	17 307 · 10 + 13 070	100 · 1 216 + 1 378
	10 210 · 10 + 940	1 000 · 315 — 15 991
	4 660 · 10 + 386	18 701 — 100 · 187

634.	(3 478 + 50 007) · 10	849 : 3 · 1 000 — 83 001
	10 · (15 480 — 7 519)	756 : 6 · 100 + 13 219
	(1 051 — 129) · 100	10 · 3 407 + 100 · 1 272
	100 · (21 315 — 18 300)	894 : 3 + 10 · 342
	(937 + 191) · 1000	100 · 147 — 10 · 315

635. Peast arvutamiseks.

29 · 10	100 · 8	100 : 4	2 · 7 · 10 + 60
+ 210	: 4	+ 76	3 · 9 · 10 + 30
: 5	+ 25	· 10	5 · 2 · 6 — 30
+ 13	· 10	— 10	26 · 2 · 10 + 20
· 100	— 2 249	: 5	42 · 2 · 10 — 200

636. Kilo kalu maksab 7 rbl. 50 kop. Kui palju maksab 10 kilo neidsamu kalu? 100 kilo?

637. Lehm annab päevas 12 l piima. Kui palju piima annab sama lehm 10 päevaga? 100 päevaga?

638. Meeter riidet maksab 2 rbl. 30 kop. Kui palju maksab 10 m seda riidet?

639. Kalle pani iga päev hoiule 65 kop. 100 päeva pärast ostis ta kogutud raha eest 2 palli à 3 rbl. 50 kop. ja 10 vihikut à 25 kop. Kui palju raha jäi Kallele järele?

640. Peeter jõuab kooli minnes iga minutiga 65 m edasi. Kui palju maad jääb tal veel koolini käia 10 min. pärast, kui kodust koolini on 1 km 200 m?

641. Kauplusse toodi 10 kotti jahu à 50 kg, suhkrut 10 korda rohkem kui jahu ja mannat 250 kg vähem kui jahu. Kui palju toodi kauplusse suhkrut ja mannat?

642. Rätsepate artell õmbles 100 ülikonda ja 10 palitut. Kui palju teenis töökoda, kui palitu õmblemisest võeti 350 rbl., ülikonna õmblemisest aga 25 rbl. vähem?

643. Ratsaväeüksuses oli 100 hobust. Kui palju heinu tuleks varuda 10 päevaks, kui üks hobune tarvitab päevas 11 kg heinu?

644.

10 m =	sm	10 kg =	g	10 km 200 m =	m
1 m =	mm	1 ts =	g	10 m 5 sm =	sm
10 m =	mm	10 ts =	g	10 t 6 ts =	kg
100 km =	m	100 t =	ts	1 t =	g

645. Suurendada 7-t 10 korda ja saadud arvu veel 10 korda. Mitu korda suurenes lõpuks 7?

646. Mitu tosinat saab, kui võtta 10 tosinat kümme korda?

647.

$$2 \cdot 10 \cdot 10 \cdot 10 = 2 \cdot 1\,000$$

$$8 \cdot 10 \cdot 10 \cdot 10 = 8 \cdot 1\,000$$

$$23 \cdot 10 \cdot 10 \cdot 10 =$$

$$127 \cdot 10 \cdot 10 \cdot 10 =$$

$$6 \cdot 10 \cdot 100 =$$

$$100 \cdot 10 \cdot 10 \cdot 6 =$$

$$10 \cdot 10 \cdot 10 \cdot 7$$

$$100 \cdot 100 \cdot 100 \cdot 3$$

$$1\,000 \cdot 1\,000 \cdot 2$$

$$10 \cdot 1\,000 \cdot 4$$

$$10 \cdot 10\,000 \cdot 5$$

$$100 \cdot 10\,000 \cdot 6$$

648. Mis sünnib 13-ga, kui kirjutatakse paremal poolt juurde 2 nulli? Mis arvu siis saan?

649. Mis sünnib 27-ga, kui kirjutatakse paremal poolt juurde 3 nulli? 4 nulli? 5 nulli? Missugused arvud siis saan?

SISUKORD.

	Lk.
Kordamine.	
1. Liitmine ja lahutamine 100 piiris	3
2. Sadade liitmine ja lahutamine 1000 piiris	4
3. Korrutamistabeli kordamine	5
4. Korrutamine ja jagamine 100 piiris	6
5. Mitu korda mahub üks arv teisesse	8
6. Kolmekohaliste arvude liitmine ühekohalistega ja ühe- kohaliste arvude lahutamine kolmekohalistest	9
7. Kolmekohaliste arvude liitmine kahekohalistega ja kahe- kohaliste arvude lahutamine kolmekohalistest	11
Aja-arvutamist.	
1. Tund, minut ja sekund	15
2. Öö-päev, nädal, kuu ja aasta	21
Liitmine ja lahutamine 1000 piiris.	
1. Liitmine	28
2. Lahutamine	30
3. Lihtsustatud võtted peast arvutamiseks ja tulemuste kontrollimine	34
Korrutamine ja jagamine 1000 piiris.	
1. Kahe- ja kolmekohaliste arvude korrutamine ühekohalistega	37
2. Korrutamine 10-ga ja 100-ga ning täiskümnete ja -sadade korrutamine	40
3. Jagamine 10-ga ja 100-ga	42
4. Kolmekohaliste arvude jagamine ühekohalistega (peast)	45
5. Kirjalik jagamine	47
6. Jagamine täiskümnetega, kui jagatava viimane number on 0	49
Neli põhitehet 1000 piiris	51
Numeratsioon.	
1. Arvud 1000-st — 10 000-ni	56
2. Arvud 10 000-st — 1 000 000-ni	60
3. Arvude jaotamine klassidesse	63

Suurte arvude liitmine.

1. Peast arvutamiseks 68
2. Kirjalikult arvutamiseks 69

Suurte arvude lahutamine.

1. Peast arvutamiseks 74
2. Kirjalikult arvutamiseks 75
3. Kiirarvutamiseks peast 79

Nimelised arvud.

1. Aja-arvutamist: aastad ja sajandid 80
2. Pikkuste mõõtmine 82
3. Kilogramm, gramm ja liiter 87
4. Tsentner ja tonn 90

Korrutamine ja jagamine.

1. Korrutamine ühekohalise arvuga 92
2. Jagamine ühekohalise arvuga 95
3. Nimeliste arvude korrutamine ja jagamine 101
4. Korrutamine 10-, 100-, 1000-, 10 000-ga jne. 104

II parandatud ja
täiendatud trükk.

Vastutav toimetaja A. Vihman.

Keeleline toimetaja H. Roo.

Ladumisele antud 4. VIII 1947.

Trükkimisele antud 9. IX 1947.

Trükiarv 35 200. Paaber 56 : 79,

$1/16$. Trükipoognaid 7. Trüki-

tähti trükipoognas 33 200. Ar-

vutuspoognaid 5,8. MB-05587.

Trükikoda „Punane Täht“, Tal-

linn, Pikk t. 54. Tellim. nr. 1164.

На эстонском языке.

Б. Реа, Арифметика для

III класса.

RBL. 1.50

A

16473

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00962272 3

47-616